

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

**Formování elit na lokální úrovni – situace města
Tábora**

Bakalářská práce

Autor: Veronika Hrubá

Vedoucí práce: doc. Ing. Karel Müller, CSc.

Praha 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 5. 2014

.....

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, doc. Ing. Karlovi Müllerovi, CSc za cenné rady a trpělivost v průběhu realizace práce. Dále děkuji mé rodině za podporu při studiu a také všem informátorům, kteří se zúčastnili výzkumu.

Obsah

1 Úvod	1
2 Teoretická část	2
2.1 Teoretické zakotvení problematiky elit	2
2.1.1 Definice elity a její typy	2
2.1.2 Teorie elit	2
2.1.3 Typologie politických elit.....	8
2.1.4 Totalitní ideologie a jejich vztah k elitám.....	10
2.1.5 Formování a úloha elit v transformačním prostředí – situace v České republice	14
2.1.6 Dílčí shrnutí.....	16
2.2 Elita v lokálním politickém prostoru	16
2.2.1 Formy demokracie	16
2.2.2 Občanská společnost v demokratické společnosti	17
2.2.3 Lokální politika v České republice.....	18
2.2.4 Participace	21
2.2.5 Shrnutí.....	21
3 Empirická část	22
3.1 Metodologie.....	22
3.1.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky.....	22
3.1.2 Výzkumná strategie	22
3.1.3 Technika sběru dat.....	23
3.1.4 Výběr vzorku a prostředí výzkumu	24
3.1.5 Analýza dat	25
3.1.6 Hodnocení kvality výzkumu.....	25
3.1.7 Etika výzkumu.....	26
3.2 Sekundární prameny.....	27
3.2.1 Důležité veličiny ve vztahu elity a veřejnosti: moc, důvěra	27
3.2.2 Morální vlastnosti elit	29
3.2.3 Aktivita a participace občanů	30
3.2.4 Shrnutí sekundárních poznatků	31
3.3 Analýza dokumentů zabývajících se situací ve městě	32
3.3.1 Jordán.....	33
3.3.2 Střelnice.....	34

3.3.3	Koalice ODS a T2020 (2006-2010) a její vliv na změnu uspořádání zastupitelstva v následujícím volebním období	35
3.4	Analýza výzkumných rozhovorů	36
3.4.1	Proměna tábořské radnice – volby 2010	37
3.4.2	Vztahy v rámci koalice, opozice a mezi nimi	39
3.4.3	Hodnocení situace po volbách 2010	40
3.4.4	Hodnocení aktivity občanů.....	40
3.4.5	Témata	41
3.4.6	Otevřenost a transparentnost radnice.....	41
4	Závěr.....	43
	Seznam použité literatury	45
	Přílohy	48

1 Úvod

Česká republika přišla během období komunismu o velkou část svých společenských elit. Na jev budování demokracie se tedy dá nahlížet jako na obnovu těchto elit. K demokratizaci v České republice dochází již přes 20 let, ale obnova konkrétně politických elit je v dnešní době silně narušena silnou nedůvěryhodností plynoucí především z korupční nálady v české politice. Je však třeba odlišit politickou elitu centrální úrovně od politické elity úrovně lokální. Právě lokální úroveň s místní politickou elitou a aktivní občanskou společností se jeví jako možná efektivní cesta k dalšímu upevnění demokratických forem vládnutí. Je to dáno tím, že na lokální úrovni lze ve větší míře uplatňovat principy přímé demokracie – přímý dialog mezi občany a politickými činiteli, a tedy větší vliv občanské společnosti na politické rozhodování. (Vaníček, 2009) V táborských komunálních volbách uskutečněných v roce 2010 vyšlo najevo, že na této úrovni nejde ani tak o stranické programy a ideologie, ale o jednotlivé osobnosti, jejich charakter a odváděnou práci. Proto má lokální politika předpoklady k produkci kvalitní politické elity. Tato práce se soustředí na proměnu táborské politické scény a zde působící elity v komunálních volbách 2010. Bude zde zkoumáno, jaká témata mají na onu proměnu vliv a jakou roli v ní sehrává občanská společnost.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – na část teoretickou a část empirickou. V první části teoreticky vymezím klíčové pojmy této práce. Dojde k vysvětlení pojmu elita a teorií, jež se zabývají problematikou elit. Dále pak k vysvětlení demokratických forem vládnutí, fungování lokální politiky, trendů lokální politiky, role občanské veřejnosti, a další. V empirické části představím metodiku tohoto výzkumu. Za druhé budou představeny výstupy ze sekundárních pramenů (již zrealizovaných výzkumů) a nakonec dojde k analýze relevantních dokumentů a polostrukturovaných rozhovorů.

2 Teoretická část

2.1 Teoretické zakotvení problematiky elit

2.1.1 Definice elity a její typy

České slovo elita má svůj původ v latinském pojmu eligere, jehož význam je vybírat, vyplít či vyvolit. Termín elita sloužil nejprve pro označení nadstandardně kvalitního zboží, až koncem 18. století se kvalitativní hodnocení tohoto slova přeneslo na lidi. Slovo elita od té doby značí vysoce postavenou společenskou skupinu. Používání pojmu elita pro skupinu vysoce postavených lidí pramení z existence sociální nerovnosti, která je všudypřítomným fenoménem lidské společnosti. (Linhart et al., 1996)

Tato sociální nerovnost je založena na nerovné distribuci zdrojů významných pro chod společnosti a tedy zajišťujících elitní postavení těch, kdo je vlastní či nad nimi má kontrolu. Mezi tyto zdroje patří zdroj ekonomický (kapitál), organizační (kontrola nad prostředky organizace), politický (podpora veřejnosti), symbolický (znalost symbolů) a nakonec osobní, u něhož je elitní postavení odvozeno od původu, charismatu či motivace. (Frič, Nekola a Prudký, 2005 - a)

Z toho vyplývá, že existují různé typy elity. Podle Friče, Nekoly a Prudkého jsou to elity ekonomicko-podnikatelské, správně samosprávné, politické (centrální, lokální úroveň), mediální a duchovní (vzdělávací instituce, kultura, věda, církve). (2005)

Jinou typologii elit přináší například Machonin a Tuček (2002), kteří rozlišují elitu politickou, do níž spadá i elita správní, ekonomickou a kulturní. Politickou elitu dále dělí na elitu mocenskou a na tu, která o moc usiluje. Tato práce zkoumá lokální politickou elitu – radní a zastupitele města.

2.1.2 Teorie elit

2.1.2.1 Klasická teorie elit

Zakladateli vědy o elitách a autory nejzásadnějších děl klasické teorie elit jsou Gaetano Mosca, Vilfredo Pareto, Robert Michels a svým specifickým způsobem i Friedrich Nietzsche. Ke koncipování jejich teorií dochází rámcově na přelomu 19. a 20. století. Jejich cílem bylo vytvořit realistickou teorii elit, která by se vymezovala vůči utopistickým

vizím uspořádání společnosti v podání rousseauovského demokratického či marxistického modelu. Klasická teorie elit nepředstavuje jednu ucelenou teorii o elitách, nýbrž představuje rámec, ve kterém se střetávají různé přístupy elitistických teoretiků, které se od sebe v mnohém liší, ale v zásadním se shodují. Jejich společným základem je tvrzení, že ve společnosti bude vždy existovat relativně malá skupina vládnoucích na jedné straně a většina ovládaných na straně druhé, přičemž pokrok ve vývoji vztahů mezi nimi není možný. Hlavní příčinou tohoto dichotomického rozdělení společnosti je dle nich nerovnost mezi lidmi. Tato lidská nerovnost je neochvějnou přirozenou daností, kterou nemůže žádná společenská koncepce vymazat. (Frič et al., 2011)

Friedrich Nietzsche není vyloženě představitelem klasické teorie elit, ale jeho myšlenky publikované především v díle *Vůle k moci* se jako jakási teorie elit dají chápat a v lecčem se myšlenkám klasických elitistů podobají. Ve společnosti má dle něj fungovat takový hodnotový systém, ve kterém jednou z hlavních hodnot bude moc, protože „vůle k moci je základním životodárným principem bytí.“ (Jodl, 1968, s. 38) A právě lidé mající tuto vůli se stávají přirozenou aristokracií. Nietzsche tedy vyzdvihuje existenci elit jakožto jediné společenské uspořádání, které zajistí funkčnost společnosti, a vymezuje se proti ideologiím mas (křesťanství, rousseauovská demokracie, marxistický socialismus), které jsou postaveny na ideálu lidské rovnosti, jenž je však dle něj lživý. Reprezentant elity v jeho pojetí má být mocný, majetný a s masou musí být v nepřátelském vztahu, aby od ní měl dostatečný odstup. Fungující společnost vidí tedy zcela dichotomicky - na jedné straně silnou elitu a na straně druhé slabou masu. (Jodl, 1968)

Gaetano Mosca se celoživotně zabýval rozpory v teoretickém a praktickém fungování demokracie. Dle Moscy je společnost rozdělena na dvě třídy: „třída, která vládne, a třída, která je ovládána.“ (Jodl, 1968, s. 44) Ona vládnoucí třída představuje menšinu, má ve svých rukách politické rozhodování a je držitelem veškeré moci. Kdežto většinu ve společnosti představuje třída ovládaná. Konstatuje, že tomu tak je i v demokracii, jíž vize vlády všeho lidu jsou prakticky nerealizovatelné. S demokratickými myšlenkami se neshoduje ani v tvrzení, že ve společenském životě se u člověka více projevují spíše dobré lidské vlastnosti. Mosca je přesvědčen, že lidské chování je převážně spojeno s touhou o moc.

Mosca se vymezuje i proti marxismu, který stejně jako demokracie vychází z premisy, že je člověk ve své podstatě dobrý. V marxistickém pojetí činí člověka sobeckým soukromým majetek. Navíc marxismus předpokládá, že změnou společenského řádu dosáhne i změny v lidské psychice a chování. Mosca však tvrdí, že změny v lidské psychice dosáhnout nelze, neboť je tak člověku dána od přirozenosti. Společnost nebude nikdy fungovat na principu hesla Velké francouzské revoluce „svoboda, rovnost, bratrství“, protože všudypřítomná nerovnost a odlišnost lidí je přirozená neměnná danost. Prakticky jak demokratická, tak socialistická společnost nakonec fungují na bázi vládnoucích a ovládaných. Tím, že Mosca tvrdí, že společnost musí být vždy vedena vládnoucí menšinou, neznamená, že tato menšina musí být unifikovaná. Naopak takovéto unifikace vládnoucí elity se Mosca obává a je velkým kritikem despotismu. Píše, že despotie se může vyvinout i v socialistickém státě, neboť je zde upřednostňována a prosazována jedna ideologie a ostatní politické subjekty jsou zde potlačovány. Mosca píše, že pro zachování dosažené úrovně civilizovanosti a určité míry svobody je zásadní, aby ve společnosti probíhal svobodný boj sil, který zamezí tomu, aby se prosadila jedna despotická síla nade všemi. Vládnoucí elita má být tedy složena z různých politických sil, jež se budou navzájem kontrolovat, a navíc má existovat systém právní ochrany, který ochrání masu před potenciální zvlí elity. Mosca se od ostatních teoretiků klasického elitismu odlišuje svou kritikou autoritářských režimů a omezeným pojetím elity jakožto politické vládnoucí třídy. (Jodl, 1968)

Dalším významným představitelem klasické teorie elit je Vilfredo Pareto, který rovněž staví svou elitistickou koncepci na lidské nerovnosti. U Pareta je nejprve příhodné pochopit jeho pojetí člověka, které nám pak pomůže porozumět jeho teorii elity. Pareto tvrdí, že každý člověk má v sobě od přírody jakési činitele, které motivují jeho jednání – tzv. rezidua. Tyto rezidua tvoří dohromady šest kategorií: rezidua kombinací, trvání, vnější manifestace pocitů, skupinovosti, integrity individua a sexuality. Člověk je směsicí všech těchto reziduí, ale jedno může mít nad ostatními výsadní postavení. Dle Pareta mají vliv na vyváženost sociálního systému pouze první dvě rezidua – kombinace a trvání. Ty, u kterých převládá první reziduum, nazývá Pareto „lišky“, kdežto ty, u nichž převládá reziduum druhé, nazývá „lvi“. Lišky jsou v Paretově podání lidé inovativní, racionálně uvažující, přesvědčiví, ale i prohnaní a lstiví. Tito lidé usilují spíše o společenskou změnu. Naopak lvi jsou lidé konzervativní, kteří se snaží zachovávat stávající stav, jsou věrní

tradicím a ideálům, mají silnou vůli a silný pocit povinnosti vůči celku. Společnost je dle Pareta nejstabilnější, když mezi elitou hojně převládá reziduum kombinace a naopak v mase se hodně vyskytuje reziduum trvání. V takovém případě budou elity schopné pružně reagovat na aktuální změny a problémy ve společnosti, kdežto masa bude pociťovat silnou sounáležitost k celku, ke státní ideologii.

V porovnání s Moscou se liší ve svém pojetí elity. Na rozdíl od něj totiž za elitu pokládá úspěšnou skupinu v jakékoli oblasti sociální činnosti. Neomezuje se jen na elitu mocenskou, tedy vládnoucí, ale přichází s konceptem, ve kterém může existovat i elita nevládnoucí. Mezi nevládnoucí elitu patří například elita ekonomická, kterou Pareto dělí na spekulanty a rentiéry. Spekulanti se podobají liškám a mají rádi změny a risk, kdežto rentiéři se podobají lvům a drží se při zemi, šetří, neriskují, atd.

Dle Pareta by ve vyvážené a fungující společnosti mělo docházet k cirkulaci elit. Je totiž třeba, aby elita sestávala jen z těch nejlepších jedinců a sebrala tak mase potenciální vůdce, kteří by ji dovedli do revoluce proti stávající elitě. A toho lze dosáhnout jen ve chvíli, kdy vládnoucí elita bude otevřená vůči mladým jedincům, kteří mají mnoho osobnostních kvalit. V takovémto ideálním případě by daná elita ve společnosti přetrvala a dle Pareta by se tak jednalo o elitu „skutečnou“. Nicméně reálná praxe je taková, že se vládnoucí elita uzavře a pomalu degeneruje – „dekadentní“ elita, zatímco se utváří nová kontraelita sestávající z mladých nadaných jedinců, kteří se onu vládnoucí snaží svrhnout. Proto by Pareto definoval dějiny jako neustálé střídání elit. Zbylé masy zastupují v Paretově teorii jen manipulativní celek ve prospěch elity. (Jodl, 1968; Frič, 2008)

Robert Michels se shoduje s Moscou a Paretem v tom, že se vždy prosadí rozdělení společnosti na vedoucí menšinu a vedenou většinu. Liší se od nich ale v tom, že namísto výzkumu elit v průběhu dějin, se zaměřil na analýzu moderních organizací. Nejvíce problematiku elit pozoroval na politických stranách. Michels došel k závěru, že v každé straně musí nakonec dojít k oligarchizaci a formuloval tzv. „železný zákon oligarchie“. Oligarchizaci organizace způsobuje podle Michelse hned několik faktorů. Prvním důležitým faktorem je velikost organizace – není organizačně možné, aby se všichni členové přímo podíleli na řízení dané organizace a rozhodování. Za druhé se jedná o nutnost existence byrokracie jakožto vrstvy, která zajišťuje fungování organizace, ale taky se stává jakousi novou sociální skupinou, která je zbylým členům kvalitativně nadřazená.

Třetím faktorem, který přispívá k oligarchizaci politické strany, je fakt, že vůdcové mají přístup k informacím a znalostem, které jsou zbytku organizace nepřístupné, a tak je existence těchto vůdců vlastně nadále nezbytná. Dalším faktorem je přirozenost, že člověk zastávající vedoucí postavení se snaží svou pozici prodloužit a zajistit si tak kontinuitu svého vysokého společenského statusu. V souvislosti s tím mohou vůdcové nadřazovat udržení svého postavení cílům samotné organizace. Na dlouhodobějším setrvání jedince ve vedení mají vliv rovněž jeho osobní zásluhy, tradice či charisma. Posledním důležitým faktorem je pasivita členů. Podle Michelse jsou často řadoví členové rádi, že nemusejí nést zodpovědnost a angažovat se ve všech záležitostech organizace. Michels byl původně zastáncem toho, že je oligarchizace negativní jev narušující principy demokracie a snažil se přijít na to, jak tento jev odstranit. Nicméně nakonec došel skrze všechny výše zmíněné argumenty k závěru, že je oligarchizace přirozená a nelze ji odstranit. (Hloušek a Kopeček, 2007)

2.1.2.2 Teorie elit a demokracie

Mnoho pozdějších elitistických teoretiků souhlasilo sice s klasickou teorií v tom, že existence elit je ve společnosti nezbytná, ale nechtěli se smířit s tím, že by proto demokracie byla špatnou formou vládnutí. Jediný z demokratických principů, který dle nich nelze naplnit, je důsledná vláda všeho lidu. Představitelé postklasických koncepcí elit se tedy snažili skloubit teorii elit s teorií demokracie, přičemž operovali s reprezentativním modelem demokracie. Tento proud tzv. demokratických elitistů, jak je nazval Peter Bechrach, vznikl v meziválečném období. Mezi nejvýznamnější demokratické elitisty patří J. A. Schumpeter, H. D. Lasswell, Ortega y Gasser, R. Aron a další.

Velký rozdíl mezi klasickou a demokratickou teorií spočívá v pojetí elity. Zatímco klasická teorie pohlíží na elitu velmi skepticky, jako na skupinu, která jedná v rámci svých osobních zájmů a upřednostňuje vlastní cíle nad cíle společnosti, demokratická teorie elity chápe jako služebníky společnosti, kteří mají podporovat obecné blaho a vést společnost k lepším zítřkům. Být elitou je dle nich poslání a v rámci tohoto poslání má elita plnit určitý „úkol doby“ (Ortega y Gasset), který si definuje elita sama. Je tedy zřejmé, že demokratičtí elitisté přisuzují elitám určitou kvalitativní nadřazenost nad masou. Elity mají být voleny na základě meritokratického principu. Aby byla meritokratická volba elity co nejkvalitnější, má být jak procedurálně, tak sociálně otevřená. Pod procedurální

otevřeností chápeme otevřenost soutěže o elitní pozice, a pod sociální otevřeností chápeme, že není výběr kandidátů omezen jen na některé sociální vrstvy. Takto zvolená elita, o níž se předpokládá, že nejlépe ví, co je pro společnost nejlepší, má mít relativní volnost v realizaci svých vlastních vizí. Tito teoretici totiž tvrdí, že přání masy jsou často nepromyšlená a jejich vyhovění by dlouhodoběji problém neřešilo.

Legitimita privilegovaného postavení elit závisí na uznání ze strany mas, ale jinak průběžná kontrola elity má být prováděna ze strany jiné elity, na to již masa není způsobilá. U demokratických elitistů se skepticismus přesunul z elit na masu. Masa je v jejich pojetí spíše nezodpovědná a je potenciálním nositelem nedemokratických principů. Tvrdí, že masa je lehce zmanipulovatelná a může podlehnout populistickým vůdcům či jiným kontraelitám, což by mohlo zapříčinit vznik autoritářského režimu. V ideální demokratické společnosti má docházet k soutěži mnoha elit o přízeň mas - tak by mělo být zabráněno přeměně demokracie v oligarchii či autokracii, kde je elita unifikovaná. (Frič et al., 2011)

2.1.2.3 Reláční teorie elit

Vedle demokratické teorie elit vzniká tzv. relační (neelitistická) teorie elit, mezi jejíž reprezentanty patří například A. Knight, P. Medding, I. Ruostetsaari či Etzioni-Halevy. Tito elitologové tvrdí, že samotná soutěž mezi elitami o přízeň mas k zajištění demokracie nestačí, a zaměřují se na analýzu míry závislosti, která panuje mezi elitou a veřejností. Od ostatních elitistických teorií se odlišují v tom, že jak elitám, tak veřejnosti přisuzují stejnou důležitost. Obě dvě tyto sféry by bez té druhé nemohly existovat a vzájemně se ustanovují. Elitám i nadále přisuzují odpovědnost za fungování demokracie, ale kladou větší důraz na roli veřejnosti. Veřejnost má být právě tím činitelem, který přiměje elitu k tomu, aby jednala v rámci demokratických principů – má zodpovědnost za fungování elity. Veřejnost v jejich pojetí není jen apatickým voličem, který se o politické záležitosti začne zajímat jen v bezprostředním období voleb, ale posuzuje elitu i průběžně a výkon elit koriguje. Elita má totiž i v tomto pojetí sklony k oligarchizaci a jedině se silným nátlakem ze strany veřejnosti nevytvoří silnou mocenskou skupinu, která by demokratické principy jen předstírala.

Veřejnost, která je schopná na elitu dohlížet, Charles W. Mills nazývá tzv. „pravou veřejností“. Elitu dělí na zodpovědnou a nezodpovědnou. Zodpovědná elita rozumí

nezbytnosti existence pravé veřejnosti pro demokracii a snaží se přispět k jejímu rozvoji, kdežto nezodpovědná elita se jí snaží potlačit a vytvořit z ní apatickou masu, která nebude zasahovat do rozhodování elity.

Podle relačních elitologů veřejnost zajišťuje i cirkulaci elit. Veřejnost musí být natolik uvědomělá, aby produkovala mnoho nadaných jedinců, kteří budou mít šanci se dostat mezi vládnoucí elitu. Takto obměňovaná elita, do níž proudí zástupci z veřejnosti, by měla být teoreticky i veřejnosti více nakloněna a více by si měla dbát mínění veřejnosti.

Dále tyto elitologové nesouhlasí se striktně bipolárním rozdělením společnosti na elitu a masu. Předěl mezi elitami a masou je dle nich plynulejší. Společnost je rozdělená na několik mocenských stupňů – veřejnost, subelity a elity. Subelity zde tvoří jakéhosi prostředníka mezi veřejností a elitami.

Od dvou předešlých teoretických proudů se odlišují dále v obavě, že nikoli nárůst moci mas, ale naopak kvalitativní degradace veřejnosti a tedy nedostatečný nátlak na elitu, může ohrozit demokracii.

Relační teorie elit přinesla hledisko fungování demokratického systému, kde je třeba společnost chápat jako rovnocennou interakci mezi elitami, subelitami a veřejností. Nicméně tyto elitologové nedořešili problematiku autonomie těchto jednotlivých vrstev společnosti. (Frič et al., 2011)

2.1.3 Typologie politických elit

V předchozím textu jsme si ukázali, jaké existují teorie zabývající se problematikou elit s ohledem na různé formy vládnutí. Vize uspořádání společnosti výše zmiňovaných teoretiků jsou doopravdy jen teoretickými koncepty, proto je třeba si ukázat, jaké typy politických elit a jejich vztah s masou můžeme pozorovat v reálném světě, a jaký mají význam pro demokracii.

Významnou typologií elit je typologie autorů M. Burtona, R. Gunthera a Johna Higleye. Politické elity rozlišují na základně jejich strukturální integrace a schopnosti elity dosahovat konsenzu. Strukturální integrace politické elity se odvíjí od sítě formálních a neformálních komunikačních vazeb různých částí elity. Schopnost konsenzu elity znamená, jestli jsou politické elity schopné uznávat společné politické hodnoty – „pravidla

hry“. Pomocí těchto dvou měřítek dělí elity na tři typy – ideologicky integrované, konsenzuální integrované a fragmentované.

Ideologicky integrovaná elita je ta, která se téměř ve všech aspektech dokáže shodnout na politických hodnotách i na elementárních metodách a prostředcích politické činnosti. Tato shoda je však zapříčiněna tím, že zastánci jiných názorů jsou účelově eliminováni. Typický je vysoký stupeň integrace a centralizace, kdy si vládnoucí elita monopolizuje rozhodovací moc a má ve své moci veškeré státně-politické instituce. Jedná se zde tedy o stav nulové plurality elity, kde existuje jediná elita uzavřená jakékoli soutěži, a veškerá opozice nabývá podobu antisystémového charakteru. Tento typ elity je typický pro autoritářské či totalitární politické systémy – např. Sovětský svaz či nacistické Německo. V případě, že se tento typ elity vyskytuje v nějakém demokratickém státě, je otázkou, zda se opravdu o demokratický režim jedná, protože zde chybí velmi důležitý demokratický prvek – politická konkurence spočívající na soutěživých volbách.

Konsenzuálně integrovaná elita je naopak uskupením mnoha názorově diferencovaných členů. Tato elita je rozdělena na několik názorových frakcí, které se mezi sebou přou o zásadní ideologické a politické otázky. Nicméně jsou jednotní, co se týče základního politického fungování („pravidlech hry“). V tomto případě se jedná například o pravidlo tolerance opozičních názorů či výsledků voleb. Politická strana, která vyhraje volby, je veřejností legitimizována k výkonu politického rozhodování. Ale nehrozí zde, že by vznikla vláda jedné strany. Vítězná strana musí často vytvořit koalici s více stranami, aby vytvořila vládu, a opoziční politické strany fungují prosystémově s možností potenciálního kompromisu. Výhodou tohoto systému je otevřenost politické elity, do které se může dostat jakékoli politické uskupení, které je schopné si obstarat dostatečnou podporu občanů. Je tedy málo pravděpodobné, že by někdo usiloval o změnu celého politického systému. Tato podoba politické elity se vyskytuje v konsolidovaných demokraciích západního typu – Británie, skandinávské státy a další.

Posledním typem je tzv. fragmentovaná elita. Pro tuto elitu je příhodné, že mezi politickými subjekty nepanuje shoda ani v rámci základních hodnot, ani v nástrojích a metodách politické činnosti. Jedná se o velmi konfliktní politickou scénu, kde každý politický subjekt bojuje o svou dominanci. Hojně se vyskytují i vnitrostranické rozpory. Rozdíl od konsenzuálně integrované elity spočívá v tom, že politické subjekty nemající zrovna vliv na vládní politiku, usilují o změnu celého systému. Tento stav politické elity

můžeme zaznamenat v ještě nekonsolidovaných demokraciích nebo v demokraciích v krizi. Je zde hrozba zániku demokratických principů a vznik jiného (autoritářského) režimu. (Hloušek, Kopeček, 2007)

2.1.4 Totalitní ideologie a jejich vztah k elitám

Tradice demokratické formy vládnutí je v České republice historicky krátká. Daleko delší dobu byla Česká republika vystavena vlivu totalitních ideologií a je tedy příhodné si tyto ideologie představit a vysvětlit jejich postoj k elitám. Od roku 1938 do roku 1945 čelila Česká republika jednak německé okupaci a s ní spojeným nacismem, a fašizujícímu Slovensku, které se na toto období stalo německým satelitem – tzv. Slovenským štátem. Po druhé světové válce došlo nakrátko k uvolnění, nicméně nedlouho poté, v únoru roku 1948, došlo v Československu k převzetí moci komunisty. (Machonin, Tuček, 2002)

Tato kapitola se bude tedy zabývat italským fašismem, německým nacismem a sovětským komunismem. Komunismus zde bude probrán podrobněji, protože jakožto politický systém formoval Českou republiku více než 40 let a i dnes, po 20 letech demokratického režimu, se komunistická strana těší velké popularitě.

2.1.4.1 Komunismus

Za nejvlivnějšího teoretika komunismu je považován Karel Marx, který v první polovině 19. století zformuloval společně s Friedrichem Engelsem *Komunistický manifest*. Marxismus jakožto ideologický podklad pro komunistické hnutí obsahuje významnou teorii dějin – tzv. historický materialismus. Historický materialismus předpokládá, že dějiny jsou jakousi posloupností etap, které jsou definovány na základě podoby výrobních vztahů té dané doby. Tyto výrobní vztahy v každém období vymezují dvě základní sociální třídy, a to třídu, která vlastní výrobní prostředky a žije na úkor třídy druhé, jež tyto prostředky nemá. Poslední období – kapitalistické – produkuje podle Marxe dominantní třídu buržoazie a vykořisťovanou třídu dělníků (proletariátu). Toto období je dle něj rovněž obdobím posledním, neboť bude přirozeně gradovat až do proletářské revoluce. Touto revolucí dojde ke zrušení soukromého vlastnictví výrobních prostředků a k nastolení beztřídní společnosti. (Šubrt et al., 2008)

Aby došlo k proletářské revoluci, připouští Marx, je nutná existence dělnických vůdců, kteří by vykořisťované masy zaktivizovali. Tito vůdci se měli postarat o zlepšení situace dělníků a dovést je až k revoluci, která by svrhla vládu buržoazie a nastolila by diktaturu proletariátu. Existenci vůdců připouštěl i v onom vysněném stavu komunismu (beztřídní společnost), ale představoval si je jako nezištné, altruistické vůdce sloužící pouze blahu dělnické třídy. Diktatura proletariátu dle marxistické doktríny představuje panství většiny nad menšinou. (Frič, 2008)

Tuto Marxovu vizi komunistické společnosti sdílel později i Vladimír iljič Lenin, který by mohl být označen za toho, kdo stojí za rozšířením komunistických myšlenek napříč zejména východní a střední Evropou ve 20. století. Jeho rétorika byla koncipována pro uši utlačovaných společenských vrstev a stejně jako Marx mluvil o beztřídnosti – vládě bez elit. (Frič, 2008) Proto se též někdy o komunistické ideologii mluví jako o marxismu-leninismu.

Počátkem 20. století se tedy Evropou začaly šířit komunistické myšlenky. Již v roce 1921 vznikla komunistická strana i v České republice a celé období První republiky patřila k nejvýznamnějším stranám. Po druhé světové válce moc komunistů rapidně vzrostla a po tzv. Vítězném únoru v roce 1948 si komunisté v Československu monopolizovali moc úplně – vznikla tzv. vláda jedné strany. Ta byla obhajována tvrzením, že proletariát je zatím neuvědomělý a pro dosažení nadvlády většiny nad menšinou je prozatím třeba, aby existovala skupina uvědomělých, jež bude představovat jakési vedení a svědomí proletariátu. Podle komunismu je morální, aby proletář „jednal tak, aby co nejdříve zvítězila komunistická strana. Dobré a morální je to, co prospívá taktice strany; zlé a nemorální je všechno, co brání jejímu vítěznému tažení.“ (Balík a Kubát, 2012, s. 128)

I když se komunisté prezentovali v idealistickém světle marxistické ideologie, tak ve skutečnosti se Československo přeměnilo v silně centralizovaný stát, který lid naprosto ovládal, a morálním učením o roli jedné strany svou nadvládu obhajoval jakožto přechodné stádium na cestě za beztřídní společností. Veškerá politická opozice byla pronásledována, byly prováděny čistky ve státní správě, zřizovány pracovní tábory, do kterých byli posíláni většinou demokraticky smýšlející lidé. Docházelo ke kolektivizaci soukromé zemědělské půdy a národní hospodářství bylo řízeno centrálně na základě několikarokních plánů. Panovala snaha o vymícení soukromého sektoru vůbec. (Vodička a

Cabada, 2007) Pro komunistický systém bylo rovněž příznačné potlačování inteligence – antimerkritismus – kdy postavení, životní styl a majetek nekorespondovali se schopnostmi daného člověka. Režimu nevyhující elity byly nahrazovány elitami novými, u kterých mnohdy nešlo o kvalifikaci, ale o loajalitu režimu. Taková loajalita pak stačila k rychlému kariéernímu vzestupu. (Vykoukal et al., 2000)

Co se týče lokální úrovně, byla územní samospráva nahrazena národními výbory, které se jakožto orgány státní správy nacházely na všech správních úrovních (obce, města, městského obvodu, okresu, kraje). Tyto národní výbory podléhaly ministerstvu vnitra a mezi samotnými národními výbory panovala mocenská hierarchie, kdy nižší národní výbory byly podřízeny výborům vyšším. Byla eliminována i ekonomická samospráva obce. Majetek obce byl znárodněn a obec disponovala pouze majetkem státním. Lokální úroveň byla plně pod kontrolou státu. (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010)

2.1.4.2 Fašismus

Fašistické hnutí vzniklo v roce 1919 a to v reakci na poválečnou krizovou situaci a na rozmáhající se dělnické hnutí hrožící socialistickou revolucí. Fašismus pramenil z italského silně nacionálního smýšlení a za jeho zakladatele je pokládán Benito Mussolini. Toto hnutí bylo masového charakteru a jeho ideologie byla šířena extenzivně všemi prostředky masové komunikace. Reprezentanti fašistické ideologie usilovali o to, aby měla v Itálii výsadní postavení jak na poli ideologickém, tak politickém. Tak tedy na období od roku 1922, kdy se Mussolini dostal k moci, až do roku 1943, se stala Itálie totalitním státem s fašistickou elitou v čele, která likvidovala politické odpůrce. Mussolini, přes veškerý italský nacionalismus, operoval více s termínem stát než s termínem národ. Zastával názor, že všichni a všechno se má podřídit blahu nejvyšší autoritě, tedy státu. Stát má právo zasahovat do všech sfér lidského života. S tím úzce souvisí fakt, že byl fašismus silně manipulativní a nezdráhal se uplatnit prostředky represe. V čele státu má dle Mussoliniho stát elita, nikoliv masa. Mussolini pokládá masu za sobeckou a ne dosti mravně povznesenou, a tak v čele státu smí stát jen menšina s dostatečnými mravními kvalitami.

Fašismus byl prokapitalistický, neměl v úmyslu rušit soukromé vlastnictví, jen bylo třeba, aby bylo používáno ku prospěchu státu. Ve skutečnosti byla politická elita té doby pod skrytým vlivem buržoazie – úspěšných kapitalistů a velkostatkářů.

I když fašismus vznikl dříve než německý nacismus, je třeba konstatovat, že je ve všech směrech umírněnější. Tento fakt plyne z historické zkušenosti, kdy Itálie, na rozdíl od Německa, nikdy nebyla velmocí a tedy není zvyklá mít tak přehnané nároky. Za druhé je v Itálii silně zakořeněný katolicismus, jehož autority nelze jen tak ignorovat. (Jodl, 1968)

2.1.4.3 Nacismus

Nacistická ideologie byla uplatňována v Německu v letech 1933 - 1945 a jejími hlavními představiteli byl Adolf Hitler, Joseph Goebbels, A. E. Rosenberg a další. V nacismu vrcholí jakási německá nátura, která se projevuje již dlouhodoběji, a to je velkoněmecký šovinistický nacionalismus. Ideologickým představitelem tohoto německého nacionalismu byl J. G. Fichte (1762 – 1814), který byl přesvědčen o nadřazenosti německého národa. Tento vyhrocený nacionalismus úzce souvisí s rasismem, který se nutně musí projevovat u národa, který se považuje za nadřazený. Těmito méněcennějšími národy byly slovanské národy a především Židé. Třetím výrazným prvkem nacismu byl tedy silný antisemitismus.

Nacismus vzniká v reakci na poválečnou krizi v Německu a expanzi marxistických myšlenek mezi nižšími vrstvami. Dochází ke kritice kapitalismu, který je úzce vázán na Francii, anglosaský svět a především Židy. Kapitalismus jako takový však nacismus nezavrhuje – nelze zrušit soukromé vlastnictví, ale má být služebním „národní pospolitosti“. Heslo „národní pospolitost“ nacistům umožňovalo boj proti dělnické třídě, neboť hlásalo, že Němci jsou jedním národem, který má být semknutý a jako kolektivní osobnost bojovat za zájmy německého národa. Kdyby v Německu, hlásal nacismus, docházelo k třídním konfliktům, docházelo by vlastně k protinárodnímu jednání. Toto heslo bylo však pouze manipulativním prostředkem, skrze který měla být ovládnuta masa. Nacistické smýšlení o lidech bylo velmi elitářské, protože se tento režim nezdráhal mluvit o nesmazatelné nerovnosti lidí, národů i ras. Společnost má být uspořádána na principu vůdce a jeho následovníků. Masa byla nacisty viděna jako pasivní dav neschopný racionálního myšlení. Masa zde nemá jiný úkol, než se plně identifikovat s vůdcem a dogmaticky věřit tomu, co elita ustanoví za dogma. (Jodl, 1968) Důležitým prvkem, který ospravedlňoval roli vůdce, bylo nacistické hlásání o mesiášském poslání vládnoucí menšiny dovést německý národ ke světové nadvládě odůvodňované rasovou nadřazeností. (Balík a Kubát, 2012) Nacistický vůdce je osobnost nadaná mimořádnými kvalitami a směrem dolů není nikdy

zodpovědná. Směrem dolů proudí jen autorita, kterou je třeba respektovat, kdežto zodpovědnost je pohybem nahoru – podřízený se zodpovídá nadřízenému.

Německo se za vlády nacismu stalo totalitním státem, kde státní moc byla jediná svrchovaná a netolerovala se jakákoli jiná, na státu nezávislá, autonomní jednotka. (Jodl, 1968)

2.1.5 Formování a úloha elit v transformačním prostředí – situace v České republice

Sametová revoluce (1989) a další vývoj v mnohém změnili fungování české společnosti. Největší takovou změnou byla změna politického systému, kdy socialistické principy byly nahrazeny principy demokratickými, a nutně to tedy byla právě politika a politické elity, jichž se změna nejvíce týkala. (Frič, Nekola a Prudký, 2005 - a)

Tuček (2006) v knize *České elity po patnácti letech transformace* tvrdí, že velkou většinu porevoluční elity tvořili političtí nováčci. Těsně po revoluci existovaly případy aktivní politické participace některých komunistů, nicméně k přetrvání komunistické elity z normalizačního období nedošlo. Přibližně do dvou let od revoluce byli komunisté donuceni opustit své bývalé pozice zcela demokratickými postupy. Komunisté stále přetrvávali ve státní správě a nedošlo k rozpuštění komunistické strany, nicméně jejich vliv se stal menšinovým.

Novou politickou elitu Tuček popisuje ve třech kategoriích. Za prvé se novou politickou elitou stali lidé aktivní v disidentském hnutí a jejich exiloví spojenci. V rámci tohoto disidentského hnutí se angažovali buďto lidé s občansko-liberální nebo tradiční sociálně demokratickou orientací, či rovněž bývalí reformní komunisté z období Pražského jara. Jedná se o okruh lidí, který byl podporovaný inteligencí a studentstvem. V porevoluční politické elitě se dále objevují lidé, kteří byli za komunismu pronásledováni za odpor proti sovětské okupaci a normalizačnímu režimu. A nakonec ta skupina lidí, které byl odepřen kariéerní vzestup odpovídající jejímu vzdělání a odborné kvalifikaci. Zdá se tedy, že porevoluční politická elita je zastoupena kompetentnějšími lidmi.

Jelikož k rozpadu Sovětského svazu došlo v roce 1991, můžeme postsocialistický vývoj České republiky v základních vývojových liniích připodobnit k bývalým satelitům SSSR, které usilují o demokratizaci. Frič (2008) tvrdí, že každá elita má v určité životní etapě

určitou roli, kterou by měla chápat a zastávat, a jedině tak bude schopna být společností ku prospěchu. Jacek Wasilewski (2001) rozlišil 3 základní stádia, kterými by měla elita v rámci vývoje postsocialistického státu projít. Prvním stádiem je tranzice, kdy se elity zabývají problematikou změny režimu. Druhým stádiem je transformace, kdy dochází k realizaci demokracie a naposled je třeba usilovat o konsolidaci – stabilizaci nového pořádku. Pro každou z těchto etap Wasilewski definuje, jak by měla vypadat, a jaké role by měla plnit elita schopná tuto etapu efektivně naplnit.

Tabulka 1: Role elit ve vývojových stádiích postsocialistických společností

Typ elity	Hlavní úkoly	Vztahy s veřejností
Tranzitivní	<ul style="list-style-type: none"> • Odchod od státního socialismu • Víze nového pořádku • Demokratizace 	<ul style="list-style-type: none"> • Symbolická politika • Velká autonomie elit • Mobilizace mas ve jménu víze • Morální legitimita elit
Transformační	<ul style="list-style-type: none"> • Detailní program politických a hospodářských reforem • Provedení reforem 	<ul style="list-style-type: none"> • Reformní politika • Omezení autonomie elit, profesionalizace politiky • Remobilizace mas
Konsolidační	<ul style="list-style-type: none"> • Konsolidace demokracie, ekonomické efektivity a růstu • Začlenění do globální dělby práce • Integrace do EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Distributivní politika • Další limitace autonomie elit • Institucionalizace zájmů • Postupná demobilizace mas

Zdroj: Frič, 2008

Podle Friče jsou tyto vývojová stádia odpovídající, ale již ne tolik aktuální. Dle Friče je dnes Česká republika ve stádiu, kdy je demokracie relativně konsolidována, a je třeba se zaměřit na další vývoj země. Dle různých výzkumů řešící problematiku dalšího směřování země vyšlo najevo, že cílem české společnosti je vývojově dohnat západní demokracie. Proto Frič další období nazývá „doháněcí“ etapou. Tzv. doháněcí elita se má zaměřit na rozvoj deliberativní demokracie, na budování efektivní a kontrolovatelné veřejné správy a na zajištění vymahatelnosti práv pro všechny. Co se týče vztahu elita – masa, měla by se

masa podobat spíš aktivní veřejnosti než pasivnímu davu, mělo by se pracovat na rozšiřování participace na politickém rozhodování a pojímat masu/veřejnost jako aktéra veřejné politiky. (Frič, 2008)

2.1.6 Dílčí shrnutí

Cílem první části bylo představení teoretické báze problematiky elit. Byly nastíněny teorie elit tak, jak se vyvíjely v čase. Dále pak byla představena typologie elit vytvořena na základě zhodnocení koexistence elit a mas v reálném světě. Tato typologie měla představovat jakési doplnění teoretických koncepcí praxí. Rovněž jsem se pokusila přiblížit totalitní ideologie, které po určitou dobu v historii ovlivňovaly Českou republiku a způsobily to, že zde demokratický styl vládnutí funguje pouhá dvě desetiletí a to v ne zcela konsolidovaném stavu. Nakonec jsem se pokusila vysvětlit, jak změnila Sametová revoluce politickou elitu, a jaké má tato elita plnit funkce v rámci upevňování demokracie v postsocialistické zemi.

2.2 Elita v lokálním politickém prostoru

2.2.1 Formy demokracie

Pojem demokracie pochází z řeckého *démokratiá* (*démos* – lid, *kratein* – vládnout) a znamená vládu lidu. Tento pojem má své kořeny v klasických Aténách, kde začal být praktikován demokratický model tvorby rozhodnutí, který spočíval na právu všech občanů obce se na rozhodování podílet. (Vaníček, 2006) Dnes rozlišujeme dva základní typy demokracie – demokracii zastupitelskou (reprezentativní) a demokracii přímou. Přímá demokracie znamená, že se všichni občané přímo účastní politického rozhodování. Zatímco zastupitelská demokracie funguje na principu delegace moci občanů na jimi zvolené zástupce, kteří budou zájmy občanů reprezentovat (politická elita). Česká republika funguje převážně na principech demokracie zastupitelské, nicméně vyskytují se zde rovněž určité prvky demokracie přímé, v nejhojnějším počtu na lokální úrovni politického rozhodování. (Hloušek a Kopeček, 2003)

Přímá demokracie v dnešní společnosti nelze z organizačních důvodů praktikovat. Státní celky jsou dnes, v porovnání s řeckými obcemi, mnohonásobně větší.

Nejrozšířenějším typem demokracie je tedy demokracie zastupitelská. Navzdory tomu, že nezajišťuje přímou účast na vládnutí všem občanům, stále jednotlivcům i veřejnosti jako celku poskytuje mnoho možností, jak centrální politiku ovlivňovat. Frič (2008) uvádí ještě další model demokracie a to tzv. participativní. Participativní model demokracie zastávají ti, kteří si myslí, že by měli mít lidé v rukou daleko větší moc, než jim poskytuje demokracie zastupitelská. Zastupitelská demokracie je dle nich stále velmi elitářská. Participativní demokracie prosazuje větší autonomii veřejnosti, které lze dosáhnout skrze nástroje politiky, jako jsou: referenda, veřejné diskuze, tvorba politik na občanském základě apod. (Frič, 2008)

2.2.2 Občanská společnost v demokratické společnosti

Občanská společnost je velmi abstraktní pojem. V případě široké definice občanská společnost představuje prostor, mezi privátními zájmy, trhem a státem, ve kterém dochází k dobrovolnému sdružování občanů prostřednictvím společenských institucí (sdružení, organizace, odbory, spolky atd.) s cílem prosazení jejich zájmů. Nesmíme však prostor občanské společnosti chápat jako prostor, jež stojí zcela mimo či v opozici vůči státu a trhu, ale jako prostor, jež je s těmito sférami v neustále interakci. (Vaníček, 2009) Občanskou společnost můžeme dále dělit na tzv. organizovanou a neorganizovanou. Do organizované občanské společnosti spadají všechny organizace, které splňují právní podmínky (registrace) k tomu být legitimním například občanským sdružením či obecně prospěšnou společností. Do neorganizované části občanské společnosti patří samotní občané a jejich neformální aktivity a podoby sdružování. (Skovajsa et al., 2010) Podle toho, jakou funkci občanské organizace zastávají, je můžeme rozdělit na organizace, jež poskytují služby (humanitární, sociální) a na organizace, které usilují o nějaké změny v rámci společnosti či politiky. Veškeré tyto organizace jsou na státu zcela nezávislé, dokud fungují v souladu se zákonem. (Vaníček, 2009)

Občanská společnost je nezbytnou součástí fungující zastupitelské demokracie. Pro společnost a demokracii plní hned několik důležitých funkcí: Ochraňuje před rozpínavostí státní moci, státní moc legitimizuje svou důvěrou v ní, přispívá k sociální a systémové integraci, a rovněž umožňuje efektivnější zapojení občanů do správy veřejných záležitostí. (B. Müller, 2008) Poslední bod zajišťuje, že demokracie nestojí jen na soutěži politických

stran a aktivitě občanů v době voleb, ale je upevňována možností občanů se v rámci občanské společnosti projevit, participovat na politice i mimo volby. Občanská společnost tvoří jakousi zpětnou vazbu politické sféry. Občanské instituce svými aktivitami poukazují na závažné společenské problémy a nutí tak politiky, aby je nějakým způsobem řešili. (Vaníček, 2009)

2.2.3 Lokální politika v České republice

Lokální politikou rozumíme od roku 1990 politiku realizovanou na obecní nebo krajské úrovni prostřednictvím územní samosprávy. V České republice funguje tato samospráva na principech zastupitelské demokracie s prvky demokracie přímé. To znamená, že ačkoli na celostátní úrovni se dá praktikovat jen zastupitelská demokracie, na úrovni lokální je možný výskyt i prostředků demokracie přímé. Takovým způsobem ovlivňování lokální politiky přímo občany může být místní referendum. Místní referendum je prostředkem přímé demokracie, ve kterém lze rozhodnout o věcech, které spadají do samostatné působnosti obce. Rozhodnutí plynoucí z tohoto referenda je pro orgány obce závazné. Dalším prostředkem ovlivňování lokální politiky občany je petice. Jedná se o žádosti, návrhy či stížnosti, se kterými má každý občan právo (sám nebo hromadně) se obracet na státní orgány. V lokální politice mohou, vedle politických stran, v politickém rozhodování výrazně figurovat i občanská hnutí či aktivní občané jakožto jedinci (nezávislí kandidáti). (Vaníček, 2009)

Pro lokální úroveň existuje rovněž teoretický koncept lokální demokracie jakožto lokálního politického zřízení, který je zformulován v publikaci *Democracy at the local level* od amerického autora D. Sisky. Tento koncept chápe lokální politiku ve dvou rovinách. V jedné rovině jsou instituce lokální vlády (starosta, obecní rada, zastupitelstvo atd.) a v rovině druhé jsou organizace či aktivity občanské společnosti. To znamená, že pro efektivní fungování lokální politiky je zapotřebí, aby měly tyto dvě roviny mezi sebou úzký vztah, aby došlo k spravedlivému rozvržení rozhodovacích pravomocí a odpovědnosti mezi lokální vládu a občany dané obce. (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010)

2.2.3.1 Orgány obce

Základním orgánem obecní samosprávy je zastupitelstvo. O jeho složení rozhodují občané v obecních volbách (poměrný systém, jednou za 4 roky). Počet členů

zastupitelstva se stanovuje na základě počtu obyvatel obce. Například ve městě, které má od 10 000 do 50 000 obyvatel, se bude číslo zastupitelů pohybovat mezi 15 až 35 (Tábor – 27 zastupitelů). Zastupitelstvo rozhoduje o věcech, které spadají do samostatné působnosti obce. Zastupitelstvo si může zřídit výbory – iniciativní a kontrolní orgány, které zastupitelstvu předkládají svá stanoviska.

Výkonným orgánem obce je rada obce. Rada je odpovědná zastupitelstvu. Členy rady jsou: starosta obce, místostarostové a další členové volení z řad zastupitelstva. Rada má ve své kompetenci přípravu návrhů pro jednání zastupitelstva a dohlíží, aby byla plněna přijatá usnesení. Rada obce si může zřídit komise – iniciativní a poradní orgány.

Role starosty spočívá především v zastupování obce navenek. Je odpovědný zastupitelstvu. Odpovídá například za informování veřejnosti o činnosti obce, rozhoduje o záležitostech, které mu svěřila rada, svolává a řídí zasedání zastupitelstva atd.

V každé obci dále funguje obecní úřad. Obecní úřad především plní úkoly, které mu zadalo zastupitelstvo či rada obce. (Vaníček, 2009)

2.2.3.2 Trendy

Co se týče lokální politiky, tak můžeme v poslední době pozorovat trend širší občanské participace spojené s odklonem od parlamentních stran. Ryšavý a Šaradín v jejich stati *Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích* píše, že během dvaceti let od prvních komunálních voleb v České republice v obecních zastupitelstvech vzrostl podíl nezávislých kandidátů a jejich sdružení a naopak klesl podíl zástupců hlavních parlamentních stran. (Ryšavý a Šaradín, 2010) Na politické lokální scéně se čím dál tím více prosazuje mimo politické veřejnosti tedy rovněž i veřejnost občanská. (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010)

Nejčastějšími důvody širší participace a odklonu od parlamentních stran jsou: korupce a nepotřebnost ideologie politických stran na lokální úrovni.

2.2.3.2.1 Problém korupce

Korupcí nazýváme jev, kdy je zneužíváno získané veřejné moci a autority pro soukromé obohacování. Dle Friče (1999) je korupce všudypřítomná, záleží však na tom, do jaké míry je v dané lokalitě institucionalizovaná. Frič rozlišuje 4 stádia institucionalizace korupce ve společnosti. První stádium nazývá stádiem náhodné korupce. V tomto stádium

je korupce společností odsuzována a dochází k ní zřídka. Druhým stádiem je spontánně regulovaná korupce, kdy se korupce již velmi rozmáhá až masoví. Ve třetím stádiu je korupce praktikována organizovaně jako organizovaný zločin až vygraduje do stádia systémové korupce. V tomto čtvrtém stádiu korupce již natolik prodchla státní správu a politiku, že bez ní tyto instituce nejsou schopny dále fungovat.

Frič píše, že v České republice převládá „korupční typ klimatu“. To znamená, že je zde korupce již silně zakořeněná a některé její formy se staly omluvitelnými. Korupční klima může mít však velmi vážné sociální důsledky. V tomto klimatu se šíří přesvědčení o silné korupční provázanosti politické a ekonomické sféry, které vede k pocitu, že je bohatství přerozdělováno v rámci vládnoucí elity na úkor zbytku společnosti. Nespokojenost lidí s těmito praktikami a nezájem vlády tuto situaci řešit může vést až k tomu, že lidé vyhodnotí daný vládní režim jako nefunkční a budou usilovat o zrušení systému parlamentní demokracie.

Frič podotýká, že dnešní korupční situace nepramení pouze ze současného politického režimu, naopak vždy v nějaké míře existovala. Nicméně parlamentní demokracie, pro kterou je typická soutěž mnoha politických stran, ke korupci vybízí více než komunismus, kde byla ustanovena vláda jedné strany a vlastně nebylo s kým soutěžit. Frič dodává, že přesvědčení dnešní společnosti o aktuálnosti tak velké zkorumpovanosti vládnoucí elity, pramení rovněž z nebývalé medializace korupčních skandálů. Tím naznačuje, že dnes korupce nemusí být o tolik větší, než byla dříve, ale je lidem více na očích. (Frič, 1999)

2.2.3.2.2 *Ideový rámeček politických stran*

Oslabování role a prestiže klasických politických stran může rovněž souviset s tím, že občané chtějí řešit konkrétní témata a problémy, jež jsou v dané obci aktuální a pro ně důležité. A tak tato „politika“ místních občanů a lokálních občanských institucí nahrazuje stranické programy. (Ryšavý a Šaradín, 2010) K tomu se trefně vyjadřuje též Outlý: „komunální politika (v malých a středních obcích) spočívá především v hledání optimálních řešení věcných problémů a ideologické aspekty zde hrají minimální roli.“ (Outlý a Šaradín, 2004, s. 21)

2.2.4 Participace

Šíře občanské participace odkazuje na funkčnost demokratického režimu. Rozšiřování občanské participace, kterou McClosky definuje jako „dobrovolné aktivity, kterými se členové společnosti podílejí na volbě vládnoucích představitelů a přímo či nepřímo na formování veřejné politiky“ (1968, s. 252), vede ke zkvalitnění demokratického politického rozhodování. (K. B. Müller, 2008)

Nejdl a Čermák (2007) rozdělují participaci občanů na explicitní politickou participaci, kdy se občané účastní přímo procesů vládnutí, a na širší občanskou participaci, kdy se občané účastní veřejného života, ale ne přímo vládnutí. Základní formou participace, kterou by měli všichni občané praktikovat je volební účast. Nicméně občan obce, který má v dané obci trvalé bydliště a dosáhl 18 let, má právně garantovanou celou řadu participačních možností. Občan obce může volit a být volen do zastupitelstva obce, může hlasovat v místním referendu, může se vyjadřovat k projednávaným problémům na zasedání zastupitelstva, může nahlížet do obecního rozpočtu a vyjadřovat se k němu, podávat orgánům obce návrhy, stížnosti atd. Daná obec musí vytvořit takové podmínky, aby byly občanům výše zmíněné druhy participace umožněny.

2.2.5 Shrnutí

V druhé části jsem se zaměřila na popis fungování lokální úrovně politického rozhodování. Snažila jsem se vysvětlit jednotlivé modely demokracie, aby bylo jasné, co to znamená, že na lokální úrovni mohou být aplikovány prvky přímé demokracie. Rovněž došlo k vymezení těchto prvků. Přímá demokracie se neobejde bez aktivní občanské společnosti, a proto jsem se dále zaměřila na občanskou společnost a její roli v lokální politice. Dále jsem nastínila formální fungování lokální politiky a popsala jednotlivé orgány obce. Nakonec jsem nastínila trendy, které jsou v lokální politicko-občanské sféře v současnosti aktuální. Jedná se o problém korupce spojený s klesající důvěrou v politické strany a klesající roli ideových rámců politických stran.

3 Empirická část

3.1 Metodologie

3.1.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Česká republika přišla během období komunismu o velkou část svých společenských elit. Na jev budování demokracie se tedy dá nahlížet jako na obnovu těchto elit. K demokratizaci v České republice dochází již přes 20 let, ale fungující vztahy mezi státem, veřejnou správou a občanskou společností, jež jsou pro fungující demokracii klíčové, jsou v poslední době poněkud narušeny klesající důvěrou v celostátní politiku. Právě lokální úroveň s lokální politickou elitou a aktivní občanskou veřejností se jeví jako možná efektivní cesta k dalšímu upevnění demokratických forem vládnutí. Lokální úroveň se zdá jako příznivější vzhledem k obnově liberálně demokratických forem vládnutí, protože se zde dají ve větší míře praktikovat principy demokracie přímé – přímý dialog mezi občany a politickými činiteli, a tedy větší vliv občanské veřejnosti na politické rozhodování a možnost větší kontroly politické elity. Na lokální úrovni je tedy možné této dysfunkci ve vztahu stát - veřejná správa - občanská společnost čelit. Je třeba, aby občané participovali na politickém rozhodování, a aby zde existovala otevřená diskuze mezi nimi a lokální politickou elitou.

Tato práce se zaměřuje na proces formování politické elity, politické a občanské veřejnosti v lokálním kontextu města Tábor. Empiricky bude výzkum soustředěn na výsledky posledních voleb do táborského zastupitelstva v roce 2010.

V této práci budou řešeny následující výzkumné otázky:

1. Jaké veřejné problémy a témata mají vliv na tvorbu nové politické elity či na změnu v uspořádání elity stávající v Táboře?
2. Jakou roli sehrává občanská společnost při formování lokálních politických elit ve zkoumané lokalitě?

3.1.2 Výzkumná strategie

Výzkum v rámci mé bakalářské práce se bude týkat pouze města Tábora a jeho specifické veřejně-politické situace. Budu se ptát po konkrétních problémech a tématech,

kteřé jsou mi schopni nastínit pouze zástupci táborské elity a místní tisk. Cílem výzkumu je pochopení konkrétní situace, která nebyla doposavad detailněji studována. Proto volím kvalitativní výzkumnou metodu, protože umožňuje výzkumníkovi detailní vhléd do dané problematiky, je pružná a pro zkoumání místních situací a podmínek tedy zcela adekvátní. (Hendl, 2005) Nad to se k ní uchyluji kvůli zmíněné neprozkoumanosti jevů, které chci analyzovat, což je podle Švařička a Šedřové rovněž jeden z hlavních argumentů pro volbu právě kvalitativní výzkumné strategie. (Švařiček, Šedřová a kol., 2007).

3.1.3 Technika sběru dat

V první fázi, která se odehrála před vstupem do terénu, byla nejprve provedena analýza odborné literatury a zrealizovaných výzkumů, jež se zabývají problematikou elit, demokracie, lokální politiky a občanské společnosti. Dále byly analyzovány sekundární prameny. Tyto prameny tvořily mediální zdroje města Tábora. Konkrétně se jednalo o internetové stránky města, internetové zpravodajství *Tábordnes*, internetový deník *Naše Táborsko*, webové stránky politického hnutí Tábore2020 a volebního sdružení JINAK!, a v druhé řadě o místní tiskoviny – týdeník Táborsko a Noviny táborské radnice. Analýzou těchto pramenů jsem dospěla k informacím o tom, jaké v Táboře působí politické strany, občanská hnutí, jaká jsou zde klíčová politická a veřejná témata. Tato fáze byla důležitá pro určení jednak okruhu témat, o kterých se vedla diskuze v období před a po komunálních volbách 2010, a za druhé pro určení politických a občanských aktérů v této době figurujících. Tato fáze byla rovněž zásadní, co se týče tvorby vlastních otázek, jež byly kladeny informátorům během rozhovorů.

V druhé a hlavní fázi výzkumu byla použita technika polostrukturovaných rozhovorů. Cílem bylo totiž získat podrobný vhléd do problematiky, zkoumat názory a postoje zvolených aktérů. Jak je typické pro polostrukturovaný rozhovor (Hendl, 2005), připravila jsem si logický plán otázek, díky němuž jsem jako tazatel neopomenula žádné z témat, které by bylo pro tento výzkum nezbytné. Nicméně tento plán nebyl dodržován striktně. Někdy bylo během rozhovoru třeba pružně reagovat například přehozením pořadí otázek. Mnohdy se rovněž objevily otázky zcela nové plynoucí z kontextu rozhovoru a svobodné možnosti informátora se vyjádřit k čemukoli co v rámci této problematiky považoval za důležité. Celý rozhovor byl se svolením informátorů nahráván na diktafon a následně

přepsán do textové podoby. Podobná strukturace rozhovorů mi v následné analýze ulehčila orientaci a jednotlivé rozhovory bylo možné mezi sebou lépe porovnávat.

3.1.4 Výběr vzorku a prostředí výzkumu

Prostředím výzkumu je město Tábor, které je dnes druhým největším jihočeským městem s více než 36 tisíci obyvateli. (Tábor, ©2013) Tábor byl pro tento výzkum zvolen ze dvou hlavních důvodů – jako výzkumník toto město dobře znám a podobný výzkum zde nikdy nebyl proveden.

Výběr vzorku byl proveden s ohledem na účel studie. Bylo třeba použít účelové vzorkování (Hendl, 2005) tak, aby se u vybraného vzorku vyskytoval zkoumaný problém a informátoři poskytli k výzkumu kvalitní data. Vzorek pro tento výzkum byl definován na základě odborné literatury, dle které je politickou elitou skupina, která disponuje politickou rozhodovací mocí – a tou jsou na lokální úrovni zastupitelé. Vybráni byli reprezentanti politických stran i místních politických hnutí, koalice i opozice. Díky analýze místních médií jsem vybrala ze zastupitelů ty nejaktivněji působící ve zkoumaném období, tedy v posledních dvou volebních obdobích. Neboť budou analyzovány jak příčiny výsledků komunálních voleb 2010, tak i důsledky těchto voleb.

Mezi informátory byl vybrán lídr lokálního politického hnutí a starosta Tábora ve volebním období 2010-2014 - Jiří Fišer (osoba nejvíce veřejně známá, zakládající člen lokálního hnutí Tábor2020), dále místostarosta rovněž za hnutí Tábor2020 Martin Jirovský, angažující se ve volebním období 2006-2010 téměř ve všech kauzách. Dále byla dotazována zastupitelka za volební sdružení JINAK! a členka Strany zelených Michaela Petrová (dle zanalyzovaných dokumentů jeden z nejčinnějších občanů Tábora reagující na většinu vyskytujících se místních problémů, zakladatelka občanského sdružení Pro klidný Tábor) a člen rovněž tohoto sdružení, představitel Strany zelených Miloš Tuháček. Dále byl dotazován předseda táborské KSČM Ladislav Šedivý jakožto dlouhodobý představitel opozice. A naposled byly rozhovory provedeny s místostarostkou za ČSSD ve volebním období 2010-2014 paní Olgou Bastlovou a paní Lenkou Horejskovou - reprezentantkou TOP09, která se jakožto strana objevuje na táborské scéně v roce 2010 nově. Co se týče ODS, bylo mým cílem uskutečnit rozhovor se starostkou volebního období 2006-2010, nicméně na mou žádost o rozhovor nebylo reagováno. Postupně jsem o rozhovor požádala všechny zastupitele reprezentující ODS v tomto i minulém volebním období, ale

nedostalo se mi žádné odezvy. Všechny informátory jsem o rozhovor požádala prostřednictvím internetové pošty, protože jejich emailová adresa je jediným veřejně dostupným osobním údajem. Schválně jsem nevyužívala známostí, které by mi popřípadě mohly rozhovor s ODS domluvit. Neboť i z této přístupnosti jednotlivých zastupitelů směrem k mému výzkumu lze vyvodit určité závěry.

Výzkum byl uskutečněn v říjnu a v listopadu 2013.

3.1.5 Analýza dat

Již ve fázi sběru dat ze sekundárních pramenů jsem začala s jejich organizováním a analýzou, abych pochopila situaci v Táboře ve zkoumaném období, jaké jsou zde problémy a aktéři, ještě před provedením samotných polostrukturovaných rozhovorů.

Jedním z prvotních kroků analýzy rozhovorů byla jejich transkripce pomocí programu Listen N Write. Tyto rozhovory byly přepsány přesně, včetně mimoslovních projevů informátora (smích, intonace, dlouhé pauzy, atd.), neboť i ty nám mohou napovědět, jaký postoj informátor k dané otázce zaujímá. Jednalo se tedy o komentovanou transkripci. (Vaňková, 2009) Pro přehlednou analýzu získaných dat z rozhovorů jsem použila různé kódy, označující například související tematické úseky, relevantní informace, podobnosti či rozdíly ve výpovědích, atd. Průběžně tedy docházelo k organizaci a redukci získaných dat. V tomto případě se jednalo o tzv. otevřené kódování, kdy byly během analýzy objeveny nové myšlenky, na místo, aby byly v získaných datech ověřovány myšlenky předpřipravené. V průběhu celého procesu jsem si dělala poznámky jednak v podobě jakýchsi průběžných úvah, které napomohly k integraci získaných poznatků, a rovněž poznámky o vztazích mezi zvolenými kódy, které mi pomohly v orientaci při závěrečné analýze. Rozhovory jsem analyzovala v průběhu celého výzkumu, abych na další plánovaný rozhovor mohla aplikovat zkušenosti z rozhovoru minulého a učinit ho tak kvalitnějším. (Hendl, 2005)

3.1.6 Hodnocení kvality výzkumu

Jelikož můžeme díky kvalitativnímu výzkumu získat o dané problematice detailní informace, můžeme ho označit za velmi validní. Je validní, neboť přesně a pravdivě reprezentuje zkoumané sociální jevy. (Silverman, 2005) Naopak není příliš reliabilní,

protože data získaná důkladným prozkoumáním specifické situace není možné zobecnit. Zobecnění však není cílem této práce.

Lincoln a Guba (Hendl, 2005) přišli s konceptem čtyř kritérií validity kvalitativního výzkumu, a to s kritériem důvěryhodnosti, přenositelnosti, hodnověrnosti a potvrditelnosti. Pro zajištění co největší důvěryhodnosti jsem se snažila získat data z různorodých zdrojů informací, snažila jsem se výzkum neuspěchat a dílčí i konečné výsledky konzultovat s na projektu nezainteresovanou osobu, v mém konkrétním případě s vedoucím práce. Co se týče přenositelnosti, zde je třeba, aby výzkumník poskytl ve své zprávě taková data, které bude schopen potenciální zájemce generalizovat. Tento požadavek nelze u tohoto typu výzkumu zcela naplnit, protože se jedná o velmi specifickou situaci města Tábora, která na ostatní města bude jen stěží přenositelná. Nicméně výzkum poskytl i některé generalizovatelné poznatky například v podobě trendů v občanské participaci či preference osobností před stranickou značkou.

Kritérium hodnověrnosti zajišťuje triangulace (různorodé zdroje informací viz. Technika sběru dat) a odborná revize. Aby byl můj výzkum potvrditelný, snažila jsem se dosáhnout co největší objektivitu skrze rozmanitý tisk (informace z Novin táborské radnice, kde bychom měli předpokládat větší vliv ze strany radnice, budu porovnávat s více méně nezávislými informacemi týdeníku Táborsko), a také pomocí rozhovorů, jež budou provedeny se zástupci různých politických stran i lokálních hnutí, koalice i opozice. Rovněž si budu dávat pozor, abych výzkum nezkreslovala například svým subjektivním postojem k dané otázce. (Hendl, 2005)

3.1.7 Etika výzkumu

Etika výzkumu nesmí být výzkumníkem opomenuta, neboť dle Hendla etické otázky hrají ve společenskovedním výzkumu velmi důležitou roli. (2005)

Při výzkumu je nutné se držet čtyř základních etických principů – dobrovolné participace, důvěryhodnosti, neublížení, správnosti a integrity. (Ezzeddine et al., 2010) Co se týče polostrukturovaných rozhovorů, bylo třeba tedy, aby informátor s rozhovorem souhlasil. Tento souhlas se vyjadřuje tzv. písemným informovaným souhlasem, kde jsou zakotveny dohodnuté podmínky průběhu výzkumu. (Hendl, 2005) Tento písemný informovaný souhlas jsem dala informátorovi k podepsání před započítím rozhovoru poté, co jsem ho obeznámila s daným výzkumem. Dále jsem informátora obeznámila

s průběhem rozhovoru, především s faktem, že bude nahráván na diktafon. Ve většině výzkumů by se měl výzkumník snažit zachovat informátorovu anonymitu. V tomto případě se však jednalo o veřejně známé osoby a proto v rámci informovaného souhlasu informátoři odsouhlasili i zveřejnění dat z rozhovorů. Zachování anonymity by v tomto kontextu bylo velmi složité, protože pouhé vynechání jména anonymity nezaručí. Pokud by informátoři chtěli zůstat v anonymitě, dalo by se to vyřešit anonymizací celé zkoumané lokality.

3.2 Sekundární prameny

V kontextu této práce mám sekundárními prameny na mysli zrealizované výzkumy, které se zabývají elitami České republiky. Většina těchto výzkumů byla zrealizována kvantitativními metodami a na celostátní úrovni. Nicméně například výzkum zrealizovaný trojicí Pavol Frič, Martin Nekola, Libor Prudký, který se souhrnně nazývá *Veřejnost a elity jako aktéři modernizace*, je v mnohém nápomocný v následné interpretaci mých dat, ačkoli rovněž analyzuje celostátní úroveň. Jsou v něm totiž analyzovány podobné problémy jako v mém lokálním výzkumu a doplňují ho tak o nezbytná kvantitativní data a poskytují jakýsi všeobecný náhled na vztah mezi elitami a veřejností.

3.2.1 Důležité veličiny ve vztahu elita a veřejnost: moc, důvěra

Asi nejzásadnějším prvkem ve vztahu elit a veřejnosti je skutečnost, nakolik si veřejnost myslí, že jsou elity mocné. V následující tabulce můžeme vidět, že veřejnost přisuzuje politikům na místní a regionální úrovni velmi malou moc. Jako mocnější hodnotí dokonce místní podnikatele či média. (Frič, Nekola a Prudký, 2005 - b)

Tabulka 2: Moc rozhodovat o směřování dalšího vývoje země v současnosti

skupiny elit	průměr*
Vláda ČR (premiér a ministři)	1,58
Vysocí představitelé Evropské unie	1,70
Bankéři a finančníci	1,72
Představitelé velkých nadnárodních firem	1,73
Poslanci	1,77
Šéfové organizovaného zločinu	1,94
Vysoce postavení státní úředníci	1,95
Představitelé masových médií a reklamy	2,10
Domácí podnikatelé a manažeři velkých firem	2,10
Politici na místní a regionální úrovni	2,53
Vzdělanci, vědci a představitelé kulturní sféry	2,55
Představitelé odborových svazů	2,74
Představitelé dobrovolných, neziskových organizací	3,09

Zdroj: CESES, 2005

Tabulka 3: Mocenský vztah mezi veřejností a elitami

1	jednání elit je významně ovlivněno tím co si přeje veřejnost	11%	83%	elity spíše manipulují veřejností podle svých potřeb
2	mezi současné elity se může dostat každý, pokud má na to schopnosti	25%	67%	současné elity mezi sebe už nikoho dalšího nepustí, i když schopnosti má
3	veřejnost a elity spíše spolupracují	15%	76%	elity a veřejnost jsou spíše v konfliktu

Zdroj: CESES 2005

Další tabulka ukazuje, jak mocná se cítí veřejnost, co se týče jejího vlivu na elity. Dle tohoto průzkumu ve veřejnosti převládají názory, že elity občany manipulují ve prospěch svých zájmů, a že jsou veřejnosti nepřístupné. Veřejnost má pocit, že vztah s elitami funguje spíše na konfliktní bázi, než na bázi spolupráce.

Dalším nezbytným elementem ve vztahu veřejnosti a elity, který určuje jeho kvalitativní hodnotu, je míra důvěry.

Tabulka 4: Míra důvěry k různým skupinám elit

Máte důvěru k následujícím skupinám lidí?	průměr*
Vědci	1,78
Představitelé dobrovolných neziskových organizací	2,20
Úředníci samosprávy (obce, kraje)	2,36
Představitelé médií (TV, rozhlasu...)	2,46
Církevní hodnostáři	2,66
Úředníci státní správy	2,68
Bankéři a podnikatelé	2,72
Ministři	2,91
Poslanci	3,06

Zdroj: CESES 2005

Zde můžeme pozorovat, že úředníci samosprávy se v porovnání s ostatními elitami těší relativně velké důvěře ze strany veřejnosti. S odkazem na následující tabulku pak můžeme konstatovat, že úředníci samosprávy mají větší důvěru než představitelé politických elit.

Tabulka 5: Faktorová analýza důvěry v různé skupiny elit

skupiny elit	politicko-správní elity	ostatní elity
míra vysvětlení variance – 59%		
Úředníci samosprávy (obce, kraje)	,694	
Úředníci státní správy	,787	
Ministři	,841	
Poslanci	,812	
Vědci		,561
Představitelé médií		,611
Bankéři a podnikatelé		,593
Představitelé dobrovolných NO		,801
Církevní hodnostáři		,717

Zdroj: CESES 2005

3.2.2 Morální vlastnosti elit

S důvěrou v elity silně souvisí skutečnost, jestli jsou elity morálně integrované. Lidé od elit, které je mají zastupovat, očekávají dodržování základních morálních norem. Realita je však opačná. Veřejnost většinově pokládá elitu za zkorumpovanou, egoisticky si hájící vlastní zájmy a zapletenou do klientelistických sítí, které je nakonec svazují v jejich jednání. (Frič, Nekola a Prudký, 2005 - b)

Tabulka 6:

Hodnocení morálních vlastností elit			
	N=2300/826, údaje v %	rozhodně/spíše souhlasí	
		Veřejnost	Elity
1.	Elity jsou příliš svázány sítí známostí a protislužeb	80	64
2.	Elity se soustřeďují jen na obranu svých privilegovaných pozic	77	36
3.	Elity vděčí za své postavení spíše známostem a korupci	75	30

Zdroj: CESES, 2004/2005

3.2.3 Aktivita a participace občanů

Tabulka 7: Způsoby prosazování zájmů a rozhodování ve společnosti

1	stačí, když se lidé účastní pravidelných voleb a zvolí své zástupce	14%	81%	pouhá účast ve volbách nestačí, lidé by měli průběžně ovlivňovat rozhodování zvolených politiků
2	zájmy lidí by měly prosazovat pouze politické strany	15%	76%	aby prosadili své zájmy, lidé by se měli sdružovat i mimo politické strany
3	zvolení zástupci mají rozhodovat sami a neobtěžovat veřejnost svými problémy	16%	80%	lidé, kterých se rozhodnutí týkají, by se měli aktivně účastnit rozhodování

Zdroj: CESES, 2005

Většina dotazovaných se v tomto výzkumu vyslovila pro větší aktivní účast veřejnosti na národní politice. I zde se tedy objevuje trend západoevropských zemí, které volají po větší participaci veřejnosti a uplatnění více prvků přímé demokracie. Tento jev s největší pravděpodobností souvisí s nespokojeností veřejnosti s působením politických elit.

Nicméně volání veřejnosti po větší možnosti efektivně participovat nekoreluje s jejím hodnocením sebe sama jakožto politického aktéra. Z tohoto hodnocení vyplývá, že veřejnost je zvyklá se nakonec rozhodnutí elit podřít, ačkoli s ním třeba nesouhlasí. Lidé mají ve zvyku si postěžovat, ale pokud by měli vystoupit veřejně, stáhnou se raději zpátky. I následující tabulka dokazuje, že čeští občané nejsou příliš aktivní, co se politické participace týče. Můžeme pozorovat, že relativně velké procento lidí participuje skrze volby, nicméně jiných forem participace využívá méně než 20 % dotazovaných. Druhou nejčastější formou participace ve výzkumu z roku 2005 je účast na zasedáních zastupitelstev. (Frič, Nekula a Prudký, 2005 - b)

Tabulka 8. Hodnocení veřejnosti jako politického aktéra

1	jsou spíše ustrašení a bojí se veřejně vystupovat	54%	39%	jsou spíše sebevědomí a nebojí se veřejně vystupovat
2	když jde o veřejné záležitosti, obvykle se hádají	66%	28%	obvykle táhnou za jeden provaz
3	sice občas reptají, ale vždy udělají to, co po nich elity chtějí	67%	25%	nakonec si udělají co chtějí, bez ohledu na elity

Zdroj: CESES, 2005

Tabulka 9: Vývoj politických participačních aktivit české populace mezi roky 2002 až 2005 - % populace

Aktivita	2002		2005	
	ano	nikdy	ano	ne
a. účast ve volbách	66	23	71	13
b. práce v polit. straně	3	88	5	92
c. ovlivňování poslance	5	84		
d. neplacená práce v dobrovol. org.	17	66	16	82
e. kontaktování čelných představitelů volené strany	3	88		
f. návštěva a přesvědčování úřadů o nutnosti změn	6	80		
g. organizování či účast na povolené demonstraci	5	84	6	92
h. organizace či podpis petice	9	66	15	83
i. podpora dobročinné akce	33	43		
j. účast na zasedání zastupitelstva	11	74	17	81

Zdroj: CESES, 2005

3.2.4 Shrnutí sekundárních poznatků

Z výzkumů vyplývá, že vztah mezi elitou a veřejností není kvalitní. Veřejnost hodnotí politické elity na národní úrovni velmi kriticky. V souhrnu jsou politické elity z pohledu veřejnosti velmi nedůvěryhodné a morálně neukotvené. To se projevuje ve skutečnosti, že tyto elity často usilují pouze o prosazení vlastních zájmů, na úkor zájmů lidu, který zastupují. Co se týče kritiky politiků na lokální úrovni, vycházejí průzkumy o něco pozitivněji. Nicméně o to menší moc jim veřejnost přisuzuje. Politika na lokální úrovni se vyznačuje větší občanskou participací. Aktivita občanů na politice je však všeobecně velmi nízká, pokud nebereme v úvahu volby jakožto nejzákladnější projev participace v demokratické zemi. Reálná aktivita je pak v rozporu s teoretickými představami občanů o rozšiřování participačních možností.

3.3 Analýza dokumentů zabývajících se situací ve městě

Pro získání přehledu v tábořském dění jsem prostudovala místní tisk a internetové stránky. K další analýze jsem vybrala problémy, které byly v období 2006 – 2010 v rámci studovaných dokumentů nejčastěji řešeny a jejichž problematika se zdála pro vývoj ve městě zásadní. Mezi tyto nejzásadnější problémy patří bagrování pitné vodní nádrže Jordán, odprodej významné městské budovy (Střelnice) do rukou soukromníka a odchod lídra lokálního politického hnutí Tábor2020 (dále T2020) Jiřího Fišera z koalice T2020 a ODS v roce 2010. Historicky první bagrování Jordánu se dotýká snad všech obyvatel Tábora, neboť jde o velmi výraznou plochu přímo v centru města. Tato akce rozdělila nejen zastupitele, ale podnítila i participaci občanů. Došlo k zformování občanských uskupení či k pořádání různých happeningů. Jako jeden z mála lokálních problémů se bagrování Jordánu stalo předmětem diskuze i mladších generací, které se o dění v Táboře jinak příliš nezajímají. Diskuze okolo domu Střelnice v tomto zkoumaném období probíhaly především mezi zastupiteli a v novinách, k větší participaci občanů v protestní akci došlo až v následujícím volebním období (2010 – 2014). Co se týče rozpadu koalice – tento problém je vhodné zhodnotit jednak kvůli funkčnosti koalic a místních politických uskupení v Táboře vůbec a zadruhé z hlediska možného cíleného vlivu pana Fišera na voliče těsně před konáním komunálních voleb 2010. V samotných komunálních volbách 2010 se objevily dvě nová politická uskupení – lokální volební sdružení JINAK! a celostátní politická strana TOP09. V rozhovorech jsem se pokusila ověřit, zda jsou vybrané problémy doopravdy relevantní. Problémy jsem vybrala na základě analýzy především Novin tábořské radnice a týdeníku Tábořsko. Tyto tiskoviny mají totiž na internetu volně dostupný archiv a bylo tedy možné systematicky projít veškerá čísla zkoumaného období. Systematicky jsem prostudovala všechna čísla týdeníku Tábořsko od roku 2007 do roku 2010 (starší čísla nejsou dostupná). Co se týče Novin tábořské radnice, které vychází jednou za měsíc, analyzovala jsem nejpodrobněji rok 2010 (starší čísla nejsou dostupná). V týdeníku Tábořsko bylo možné sledovat jednak aktuality o dění ve městě psané redakcí, nicméně rovněž rubriku s názvem „Polemika, ohlasy, dopisy, vzkazy“, kde byl prostor pro vyjádření občanů. Často bylo možno v této rubrice pozorovat jakýsi dialog. Občané zde například zveřejnili svůj nesouhlas s jednáním jednoho ze zastupitelů a tento zastupitel v dalším čísle v reakci na článek vysvětloval své jednání. V Novinách tábořské radnice byl

přínosný výstup ze zasedání zastupitelstva – co bylo na daném zasedání řešeno, z čehož lze odvozovat závažnost problémů.

3.3.1 Jordán

V dubnu roku 2009 se rozhodlo, že dojde k odbahnění pitné vodní nádrže Jordán. Na tuto akci by totiž byla městu přidělena dotace Evropské unie ve výši cca 406 milionů korun. K odbahnění by mělo dojít vybudováním spodní výpusti v hrázi, kterou má voda z Jordána odtéci a poté pomocí těžké techniky má být vybagrováno bahno. Celá akce má trvat cca 4 roky.

V táboře proti odbahnění Jordána protestuje občanské sdružení Pro klidný Tábor, které nesouhlasí s tím, aby byl Jordán vypuštěn. Podle nich je efektivnější čistit přítoky, jež do Jordána ústí. Čistější voda v nádrži po vybagrování bude dle nich totiž jen dočasně, protože sinice a řasy jsou zapříčiněné fosforem a dalšími látkami, které se dostávají do nádrže přítoky z oblasti nad Jordánem, kde obce nemají čističky. Toto sdružení pořádá na místní plovárně happening s podtitulem „Ještě si chceme Jordán užít“.

S projektem nesouhlasí ani občané a zastupitelé Plané nad Lužnicí, kam se má bahno vybagrované při plánovaném odbahňování Jordánu vyvážet (do pískovny Hůrka). Bahno z Jordána má podle nich zamořit povrchové a spodní vody. Plánští dále protestují proti nákladním autům, která zatíží silnici E55.

Táborští občané se obávají především zápachu, hmyzu, hluku z nákladní dopravy a úhynu velkého množství ryb. Dále se v Jordáně může nacházet nebezpečná munice z Druhé světové války. Občanům, kteří jsou v obraze, vadí i přístup města k evropské dotaci. Město o tuto dotaci zažádalo bez diskuze s občany, navíc je tato dotace koncipována na čištění rybníků (proto pojmenování projektu „obnova rybníka Jordán“, ačkoli se jedná o pitnou vodní nádrž), a nyní město argumentuje tak, že je přeci třeba tyto peníze využít, když je možné je získat.

V roce 2010 řešení bagrování Jordána pokračuje. V Únoru 2010 zastupitelé rozhodli o přijetí dotace ve výši 406 milionů z Evropské unie. Proti hlasovali jen zastupitelé ze Strany zelených. Silným argumentem pro přijetí dotace byl fakt, že Jordán je momentálně v rozporu s legislativou a bezpečnostními předpisy – chybí spodní výpušť. V případě, že by se vybuchovala spodní výpušť, aniž by byl odstraněn zároveň sediment, funkčnost výpusti

by mohla být omezena. Zelení trvají na tom, že jde o plýtvání penězi a technické řešení těžkou technikou je nešetrné k přírodě a nákladné.

V červenci 2010 výběrová komise města přidělila zakázku na odbahnění Jordánu sdružení firem Daich, Metrostav a Zvánovec. Toto rozhodnutí však bylo podivné. Podivné na tom bylo to, že byly vyřazeny nabídky firem Strabag a Swietelsky, přitom nabízely zhotovení za podstatně nižší cenu. Toto rozhodnutí o přidělení zakázky vyvolalo mezi ostatními zastupiteli vlnu nevole.

V srpnu 2010 se konala tisková beseda, kde se představilo nové sdružení kandidující na táborskou radnici – JINAK!. Jedním z hlavních témat tohoto nového sdružení je právě kritika odbahnění Jordánu. Kritizují výběrovou komisi, která přidělila zakázku na odbahnění. Dokonce byl zaslán v reakci na toto výběrové řízení dopis na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). T2020 a SZ kritizují, že je zakázka zcela v režii ODS a SZ dokonce spekulují, že je možné, že z toho ODS nějakým způsobem profituje.

V listopadu 2010 ÚOHS rozhodl, že vyloučení firem Strabag, Swietelsky a Pavel Hron z výběrového řízení bylo neoprávněné. ÚOHS určil městu proces, jak to celé prošetřit. Bude vyhlášeno nové výběrové řízení. Po celém prošetření a konání mnoha konzultací s odborníky a občany, se druhá výběrová komise stejně dohodla na původním zhotoviteli. Nyní již starosta města Jiří Fišer podepsal Smlouvu o dílo v roce 2011, ačkoli s výběrem zhotovitele nesouhlasí. (Týdeník Tábořsko)

3.3.2 Střelnice

Střelnice v Táboře je novorenesanční budova z konce 19. století. V roce 2002 se dostala do vlastnictví města Tábora a měla plnit účel kulturního a společenského zázemí. Podmínka převedení Střelnice do vlastnictví města byla, že ji město po deset let nesmí nikomu prodat. Tato budova však potřebovala nutně rekonstrukci. Město našlo partnera pro rekonstrukci v panu Karlovi Dvořákovi – místním podnikateli. V roce 2004 město podepsalo s Karlem Dvořákem, stavební a obchodní firmou Smlouvu o smlouvě budoucí, ve které stálo, že po uplynutí desetileté lhůty odprodá město Střelnici Dvořákovi za pět milionů korun s tím, že celou rekonstrukci pan Dvořák uhradí sám s možností získání finančního příspěvku od města Tábora.

V roce 2009 je budova Střelnice kolaudována a zastupitelům vyvstává otázka, jestli po panu Dvořákovi požadovat naplnění smlouvy a převést mu nemovitost do vlastnictví či si

ponechat Střelnici v majetku města a zaplatit Dvořákovi peníze za rekonstrukci. Zatímco nejsou vyřešeny majetkové záležitosti, Střelnice je již panem Dvořákem pronajímána na příležitostné akce. To se nelíbí L. Šedivému (KSČM), který tvrdí, že není možné, aby pan Dvořák pronajímal prostory, které nevlastní. Šedivý se zlobí, že město umožňuje užívání Střelnice bez řádné smlouvy. S neurovnanými majetkovými vztahy nesouhlasí ani Strana zelených.

Situace je komplikovaná. Na jedné straně stojí pan Dvořák, který na uzavření řádné smlouvy netrvá, protože provoz Střelnice je ztrátový. Na další straně stojí město, které musí zaplatit sankci 3,8 milionu ministerstvu obrany za nedodržení desetileté lhůty, pokud by dodrželo slib k panu Dvořákovi a budovu mu nyní prodalo. Navíc zastupitelé nejsou stále jednotní, jestli Střelnici chtějí doopravdy prodat nebo si jí nechat. Střelnice by mohla totiž sloužit jako kulturní dům města. Zároveň situace nemůže zůstat tak jak je, protože firma Dvořák nyní neoprávněně podniká v budově, která náleží městu. Největší problém s touto kauzou má KSČM. Zastupitel Ladislav Šedivý to pokládá jako tunel na městské peníze, kritizuje postup při rekonstrukci, na jejíž zhotovitele nebylo vyhlášeno ani výběrové řízení. V roce 2010 se tato kauza dostala více do povědomí táborské veřejnosti a není jim lhostejná, protože Střelnice je jakýmsi skvostem města Tábora a představa, že se dostane do rukou soukromníka, je pro obyvatele města spíše nepřijatelná. Do komunálních voleb v roce 2010 nebyla tato situace vyřešena. V dalším volebním období se situace vyhrcoje a Zelení dokonce pořádají akci „Obejmutí Střelnice“. V rámci této akce se sešli občané protestující proti odprodeji a společně „objali“ Střelnici a vyjádřili tak jasný postoj, že by měla zůstat ve vlastnictví města. Budova byla nakonec panu Dvořákovi stejně odprodána.

3.3.3 Koalice ODS a T2020 (2006-2010) a její vliv na změnu uspořádání zastupitelstva v následujícím volebním období

V komunálních volbách konaných v roce 2006 vyhrála ODS a vytvořila koalici s místním politickým hnutím Tábor2020, které skončilo na druhém místě. Nicméně tato koalice nezůstala do konce svého volebního období kompaktní. S blížícími se komunálními volbami 2010 se vztahy mezi koaličními partnery začaly vyostřovat. V květnu 2010 předal jeden z táborských radních a lídr T2020 Jiří Fišer starostce Haně Randové (ODS) rezignační dopis – vystoupil z rady města. Jako jeden z důvodů Fišer udává, že jednání starostky pro

něj není dále únosné, co se týče ignorace názorů T2020 v koaličních jednáních. Dle něj ODS s T2020 často nechtěla vůbec diskutovat či je s problematikou vůbec neobeznamovala. Za nejzávažnější problém, o kterém ODS s T2020 vůbec nejednala, je podle Fišera schválení navýšení úvěru Vodárenské společnosti Tábořsko na sumu přes miliardu s ručením města. Poslední kapkou pak pro něj byla nominace Jaroslava Zvěřiny (ODS) do představenstva Jihočeského vodárenského svazu na místo právě Jiřího Fišera, o které se údajně rovněž nedozvěděl oficiální cestou. Fišer byl z tohoto místa v květnu 2010 odvolán a nahrazen panem Zvěřinou.

Starostka Randová Fišerovu demisi pokládá za chytrou strategickou kampaň těsně před komunálními volbami, která má zprotivit ODS v očích občanů. Místostarosta města Martin Jirovský (T2020) se zastává Jiřího Fišera tvrzením, že koalice byla poslední dobou pouze formálním svazkem, neboť ODS byla k návrhům T2020 velmi odmítavá.

V komunálních volbách 2010 vyhrála na počet hlasů ČSSD, druhá byla ODS a třetí T2020. Tyto tři strany však získaly stejný počet mandátů (6). Zatímco ČSSD si oproti loňským volbám o jeden mandát polepšila, T2020 po svém volebním období u moci jeden mandát ztratilo, a ODS ztratila mandáty dokonce 3. V těchto volbách kandidovala nově strana TOP09, jež získala 3 mandáty, a JINAK! (volební sdružení strany zelených, SOS a nezávislých kandidátů) se dvěma mandáty. KSČM si udržela své 4 mandáty z předchozího volebního období.

Koaliční smlouva byla uzavřena tentokrát mezi třemi stranami a to mezi ČSSD, TOP09 a T2020, a starostou města se stává Jiří Fišer (T2020). ODS tedy poprvé od roku 1998 nemá místo starosty a dostává se do opozice. Což lze považovat za její oslabení.

3.4 Analýza výzkumných rozhovorů

Vybrané informátory jsem kontaktovala prostřednictvím elektronické pošty, jelikož na stránkách města je zveřejněn pouze tento osobní kontakt. Všichni informátoři s poskytnutím rozhovoru souhlasili, až na informátory za ODS. Rozhovory byly uskutečněny různě. S nynějším starostou Jiřím Fišerem a nynějšími místostarostkami (p. Bastlová a p. Horejsková) jsem se sešla v jejich kancelářích na radnici. S panem Šedivým a s panem Jirovským schůzka proběhla v místních restauracích nedaleko radnice. Schůzka

s paní Petrovou proběhla v centru pro děti, a s panem Tuháčkem dokonce v Praze, protože přednáší na České zemědělské univerzitě v Praze.

3.4.1 Proměna tábořské radnice – volby 2010

Před komunálními volbami v roce 2010 se objevuje nové volební uskupení JINAK!. Jedná se o volební sdružení Strany zelených, SOS a nezávislých kandidátů. Z tohoto sdružení se do zastupitelstva dostali Michaela Petrová a Miloš Tuháček, kteří jsou příslušníky Strany zelených. Petrová v rozhovoru uvádí, že toto volební sdružení vzniklo s cílem získat nové lidi se zájmem o místní politiku, kteří by však vyloženě nechtěli být pod značkou Strany zelených. Cíl byl tedy vytvořit takové lokální, nezávislé sdružení, které by bylo atraktivní pro lidi, aniž by museli být nějaké politické příslušnosti. Miloš Tuháček v rozhovoru uvádí, že se jim tento cíl podařilo velkým dílem splnit, jelikož nyní je v jejich rámci mnoho tábořských osobností od lékařů, ředitele muzea až po lidi orientující se v kultuře či sociálních službách. Podle Tuháčka jsou osobnosti na lokální úrovni daleko důležitější než stranická značka. Mezi hlavní cíle tohoto sdružení patří životní prostředí. Sdružení JINAK! si osvojilo názorovou linii Zelených, co se týče Jordánu, a společně zastávali pozici kritizující strany, stejně tak i co se týče Střelnice. Jedná se tedy o uskupení, které je z části politické a z části občanské.

V komunálních volbách 2010 prvně kandiduje strana TOP09 a hned získala tři mandáty. Lenka Horejsková vstupuje v tomto roce zcela nově do politiky a jako nezávislá kandidující za TOP09 se dostává rovnou na místo místostarostky. Nicméně na radnici se pohybuje již od roku 1993, kdy sem nastoupila jako brigádník na informační centrum a od roku 1997 působila jako vedoucí odboru kultury a cestovního ruchu. Stranu TOP09 si vybrala, protože v ní viděla změnu a mnoho nových, inteligentních, schopných a skandály nepoznamenaných lidí, kteří by mohli do politiky přivést efektivitu a slušnost. Strana TOP09 je nyní členem koalice spolu s ČSSD a Tábořem2020. TOP09 zaznamenala značný úspěch i na národní úrovni.

Dalo by se říci, že tyto volby byly přelomové, co se týče pozice ODS, která sice získala 6 mandátů stejně jako ČSSD a T2020, ale znamená to pro ni o tři mandáty méně než v minulém volebním období, ztrátu starosty a místo v opozici. Přitom ODS byla ve vedení tábořské radnice od roku 1998. Jedním z důvodů proč ODS v těchto komunálních volbách ztratila, byl ten, že klesla její popularita celkově, rovněž i na národní úrovni. Jedná se o

celonárodní úpadek ODS spojený s jejími korupčními skandály. Nicméně rozhovory se zastupiteli ukazují i na problémy spojené pouze s lokální ODS. Většina dotazovaných se shoduje, že ODS byla velmi razantní v prosazování svých cílů, ne příliš ochotná k dialogu jak s ostatními zastupiteli, tak s tábořskou občanskou společností. Jiří Fišer (T2020) konkretizuje, že ODS byla příliš propojena s podnikatelským sektorem na úkor různých občanských aktivit. V podobném duchu argumentuje Martin Jirovský (T2020), který od roku 2010 v politice již nepůsobí. Chování ODS popisuje jako megalomanské, zaměřující se nejvíce na velké investiční projekty. V tomto kontextu zmiňuje kauzu Jordán a podivné prosazování dražšího řešení bagrování Jordána ze strany ODS. Upozorňuje, že ze strany ODS mohlo docházet ke korupčnímu jednání s vidinou vlastního zisku. Problém ODS dále vidí v její personální uzavřenosti, kdy je těžké se do této strany dostat tzv. zdola. Tedy naznačuje určitou nepřístupnost ve vztahu k občanům. To nicméně potvrzuje i fakt, že mi jakožto výzkumníkovi nebyl nikdo z tábořských zastupitelů z ODS ochotný poskytnout rozhovor. Zastupitelé z ODS byli kontaktováni přes e-mail jako všichni ostatní zastupitelé a nikdo na můj e-mail nereagoval, zatímco u ostatních stran byla 100% odezva a ochota rozhovor poskytnout. Miloš Tuháček (JINAK!) vidí důvody oslabení tábořské ODS především v tom, že se voleb nově účastnila další pravicově orientovaná strana (TOP09), která ODS sebrala právě ony tři hlasy. Dále pak v tom, že je jakýmsi pravidlem, že vládnoucí strana většinou ztratí po svém volebním období na oblibě. Navíc tyto silné celostátní strany s již určitou historií volí na lokální úrovni ti samí lidé, co je volí na úrovni národní. Tudíž logicky, pokud ztratí ODS voliče na národní úrovni, ztratí je i na úrovni lokální. Paní Petrová (JINAK!) zmiňuje určitou aroganci ODS, co se týče jejího jednání a pak, že je spojena s kauzami jako je Jordán, které právě působí velmi okatě jako účelové akce. Ladislav Šedivý (KSČM) dodává, že chování paní starostky Randové (ODS) bylo poněkud razantní. Paní Horejsková (TOP09) vidí slabost ODS v jejich vnitřních konfliktech. Dodává, že neúspěch ODS se jaksí neprojevil na obdržení hlasech od voličů – jejich výsledky se tolik nelišily od minulých let. Přesun ODS do opozice byl způsoben nejednotným jednáním ODS v koaličních vyjednáváních. Dále pak naznačuje jakousi spolupráci mezi ODS a KSČM ve chvílích, kdy ODS potřebovala podpořit své návrhy, což mohlo způsobit pokles jejich popularity. Toto v rozhovoru zmiňuje i Jiří Fišer (T2020), jako další z důvodů proč v roce 2010 vystoupil z rady.

3.4.2 Vztahy v rámci koalice, opozice a mezi nimi

Všichni dotazovaní zastupitelé, kteří jsou členy koalice, jí hodnotí velice pozitivně. Dle paní Horejskové (TOP09) panuje v radě shoda a všichni táhnou za jeden provaz s cílem dosáhnout co nejvíce prospěšných změn pro město. Pan Fišer (T2020) hodnotí momentální koalici jako občas neobratnou v jednání, ale jedná se podle něj o slušné a čestné koaliční uskupení. Pan Jirovský (T2020) hodnotí tuto koalici rovněž jako slušné uskupení, v rámci kterého není třeba se bát nějakých korupčních tlaků. Nicméně mu přijde neefektivní. V tomto volebním období postrádá nějaké inovativní kroky, nějakou snahu o zlepšení situace v Táboře. Nynější koalice spíše dokončuje záležitosti započaté v minulých volebních obdobích, než že by v Táboře docházelo k nějakým změnám. Podle pana Tuháčka (JINAK!) nynější koalice nepřišla s žádnými novými participativními metodami vůči obyvatelům, dokonce se počet uskutečněných veřejných debat, besed či sociologických průzkumů (které dle něj efektivně prováděl v minulém volebním období pan Jirovský) spíše snižuje. Proto momentální koalici nehodnotí pozitivně.

Co se týče vztahu koalice s opozicí, tu hodnotí pan Fišer jako vyhrocenější, než byla v minulosti. Je to dáno skutečností, že rozhraní mezi koalicí a opozicí je nyní daleko ostřejší. V opozici jsou momentálně komunisté a ODS, tedy silná uskupení, která mají v Táboře dlouholetou historii. Navíc Fišer odmítá jakoukoli spolupráci s komunisty, zatímco ODS v minulých obdobích uměla s komunisty určitým způsobem jednat. Fišer popisuje, že bylo zvykem dávat komunistům tučně placený post předsedy kontrolního výboru, který byl pak loajální s radnicí vedenou ODS. To on však odmítl dělat a jako důsledek toho právě vidí vyhrocenější jednání mezi nimi. Petrová (JINAK!) hodnotí zastupitelstvo jako velmi nepřátelskou až politicky nekulturní společnost. Ke spolupráci mezi koalicí a opozicí dle ní vůbec nedochází – koalice na opozici nebere ohledy, a v rámci opozice je vyjednávání rovněž složité. Pan Tuháček doplňuje, že zájmy JINAK! se ukazují být menšinové, ať už se jedná o koalici či opozici. Tudíž je těžké je prosazovat, ať zastávají jakoukoli pozici. I do budoucna vidí JINAK! v opozici, protože se dle něj toto uskupení liší diametrálně ve svých názorech na rozvoj města. Nedokáže si dále představit například spolupráci s TOP09, neboť dle něj tyto dvě uskupení nemají vůbec nic společného. Podle pana Šedivého (KSČM) je spolupráce mezi koalicí a opozicí nulová.

3.4.3 Hodnocení situace po volbách 2010

Starosta Fišer (T2020) má pocit, že se situace v Táboře po volbách zlepšila. Změnu k lepšímu vidí třeba v uvolnění atmosféry v rámci radnice. Jirovský (T2020) je v hodnocení skeptičtější. Má pocit, že zasedání zastupitelstev jsou velmi nekonstruktivní, což souvisí i s kádrovou slabostí v rámci politických stran. Mnohým zastupitelům jde dle něj pouze o jakési uspokojení vlastního ega ze zastávání tohoto jaksi ceněného postu. Zlepšení nastane až tehdy, kdy dojde k personální obměně na zastupitelstvu a k revizi vnitřní struktury úřadu, která je nyní zbytečně byrokratická. V porovnání s jinými zastupitelstvy se mu to tábořské zdá podprůměrné. Nicméně dodává, že lidé mohou být spokojeni, protože všeobecně nemají rádi změny, a ty se v tomto volebním období nedějí. Panu Tuháčkovi (JINAK!) přijde situace v Táboře čím dál tím horší, co se týče především odvětví, jako je ekologie, přístup k památkám, kulturním hodnotám či v majetkovém ohledu. Dle Petrové (JINAK!) se situace na Tábořsku rovněž příliš nelepší. Politici se mezi sebou hodně hádají a nedokáží se na ničem domluvit. Jsou zcela zanedbávány oblasti lidských zdrojů a životního prostředí. Stejně jako Jirovský hodnotí, že se toto volební období nic neděje.

3.4.4 Hodnocení aktivity občanů

Podle Fišera (T2020) by se dalo říci, že se aktivita občanů v poslední době zvýšila. A to je dáno počtem petic, které jsou v tomto období nejpoužívanějším způsobem komunikace občanů s radnicí. Fišer zmiňuje, že někdy jsou petice zcela racionální a opodstatněné, někdy zas zcela iracionální až úsměvné. Nicméně se snaží reagovat nějakým způsobem na všechny. Ve městě dle Fišera dále funguje mnoho velmi užitečných obecně prospěšných společností a kulturně zaměřených občanských sdružení, nicméně významnější politicky protestní občanské sdružení zde momentálně není. Podle Horejskové (TOP09) se aktivita občanů stále zvyšuje. Hodnotí především oblast kultury, která je její doménou, a tvrdí, že v tomto odvětví v poslední době velmi vrostl počet neziskových organizací. Dále má pocit, že vzrostla účast lidí na různých veřejných shromážděních, například na Fóru zdravého města, kde obyvatelé určí deset nejpálčivějších problémů města. Má pocit, že se lidé naučili více zapojovat do veřejného života. Jako negativní vidí skutečnost, že lidé mají spíš tendenci si stěžovat a nesnaží se hledat řešení. Pan Jirovský (T2020) hodnotí, že je v Táboře mnoho lidí, kteří se nebojí ozvat, když jim něco vadí. Dále pak se mu skrze volby

jeví, že je zde „zdravé skeptické jádro“, z čehož by se dalo usuzovat, že mu místní voliči přijdou relativně zorientovaní v problematice a svou volbou reagují na situaci ve městě. Souhlasí s ostatními, že je zde velká aktivita v kulturním odvětví. Jinak hodnotí, že teď není ze strany obyvatel žádná výraznější aktivita v podobě protestních občanských sdružení nebo referend, protože se zde nedějí změny, na které by bylo třeba reagovat. Dle Tuháčka (JINAK!) aktivita občanů poslední dobou mírně vzrostla, ale nevyrovná se aktivitě z devadesátých let. Nynější aktivita započala působením paní Petrové (JINAK!) v občanském sektoru, kde založila občanské sdružení Pro klidný Tábor. Nyní aktivněji působí lidi mladší, okolo 25 až 35 let, ale především v kulturním sektoru. Paní Petrové přijde, že lidé jsou aktivní pouze tehdy, pokud vyvstane nějaký velký problém, který se jich přímo dotýká. Mimo kultury zde podle Petrové nyní není nějaké aktivnější občanské sdružení. Tuto pozici zastávalo zmiňované sdružení Pro klidný Tábor, jehož byla zakladatelkou. Nicméně to se od jejího vstupu do politického sektoru zabývá životním prostředím a Jordánem a politický protest plyne od lidí okolo paní Petrové z opozice, tedy ze sdružení JINAK!.

3.4.5 Témata

Všichni informátoři se shodují v tom, že nejpalčivějším problémem, se kterým obyvatelé Tábora nejčastěji vystupují, je doprava. A problémy s dopravou jsou v Táboře letité. Je to dle informátorů způsobeno tím, že historicky bylo město postaveno jako pevnost, z jedné strany obklopené řekou a z druhé strany Jordánem. Centrum Tábora představuje jen jakési úzké hrdlo, a je tedy složité vymyslet takovou silniční koncepci, která by umožnila lepší průjezdnost. V tomto období kvůli dopravě vznikla i dvě občanská sdružení bojující za nápravu dopravní situace v ulicích, kde členové tohoto sdružení bydlí.

3.4.6 Otevřenost a transparentnost radnice

Starosta Fišer (T2020) si dal za cíl za svého vedení zpřístupnit co nejvíce radnici lidem. Od minulého volebního období změnil to, že každá zakázka, jež se v Táboře uzavře nebo smluví, je zveřejněna na internetu. Na internetu je dále zveřejňován městský rozpočet a rovněž jsou provozovány elektronické aukce. Fišer upozorňuje, že tyto kroky byly nezbytné, neboť občané jsou momentálně velmi hákliví na nakládání s financemi, což souvisí s celkovou korupční náladou české politiky. Radnice dále organizuje veřejné

besedy či například den otevřených dveří radnice. Rovněž zbytek dotazovaných v rámci koalice hodnotí radnici jako velmi přístupnou k obyvatelům města. Jirovský (T2020) rovněž hovoří o radnici jako o komunikativním a otevřeném útvaru. Nicméně dodává, že přístupnost radnice musí být doplněna o vůli něco rozhodnout, a ta zde zatím chybí. Tuháček (JINAK!) je naopak směrem k radnici velice kritický. Je toho názoru, že nynější radnice nechápe participativní metody, tzn., že nechápe, jak působit směrem k lidem tak, aby se občané co nejvíce místní politiky účastnili. Pořádané veřejné debaty jsou dle něj nedostačující, a mnohdy pořádané nějakou neziskovou organizací namísto radnice. Chybí sociologické průzkumy, ankety, které by zjistily názory lidí a následně se zohlednily. Tuháček dodává, že město si může rozhodnout, zdali si občany připustí do svého rozhodování či ne, a dle něj by město mělo vyvíjet tuto nadstandartní aktivitu směrem k občanům a chtít vědět jejich názor. Do tohoto stádia však podle Tuháčka město ještě nedospělo. Uznává, že obyvatelé nejsou zvyklí aktivně participovat, a právě o to více, je třeba jim nadbíhat a jaksi je naučit větší participace. Zveřejňování zakázek není stoprocentní. Tuháček míní, že je třeba obyvatele seznamovat i s takovými záležitostmi jako je energetická koncepce či územní plánování, ale všeobecně veškeré strategické koncepty města, které by měly být konzultovány, konzultovány nejsou. Paní Petrová (JINAK!) hodnotí, že v tomto volebním období je radnice daleko přístupnější vyjednávání s občanskými sdruženími. Dle pana Šedivého (KSČM) radnice ve vztahu k občanům moc otevřená není. Toto své tvrzení opírá právě o četnost petic, ve kterých naopak starosta Fišer vidí vzrůstající aktivitu občanů a tedy pozitivní jev lokální politiky. Šedivý je však toho názoru, že petice jsou jakýmsi posledním krokem občanů, kterým se nedaří navázat s radnicí dialog. Kdyby byla radnice otevřená, nejdřív by se jednalo a teprve ve chvíli, kdy by jednání selhalo, obyvatelé by přikročili k peticím. Dnes je dle něj situace taková, že lidé nemají chuť vyjednávat a rovnou raději přistupují k peticím. Dodává, že odpovědi radnice na dané petice jsou ve většině negativní.

4 Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit proměnu tábořské politické elity v komunálních volbách 2010 v kontextu s působením občanské společnosti. V teoretické části došlo k vysvětlení teorií elit, demokratického stylu vládnutí a fungování lokální politiky, tedy témat, která souvisejí s obsahem práce. Empirická část si kladla za cíl přiblížit problematiku vztahu politických elit a veřejnosti, a především vyhodnotit dění v tábořské politicko-občanské sféře. Důraz byl kladen na tyto výzkumné otázky:

1. Jaké veřejné problémy a témata mají vliv na tvorbu nové politické elity či na změnu v uspořádání elity stávající v Táboře?
2. Jakou roli sehraává občanská společnost při formování lokálních politických elit ve zkoumané lokalitě?

Zdroj k zodpovězení těchto výzkumných otázek tvořily relevantní lokální tiskoviny a internetové stránky, a polostrukturované rozhovory se zástupci místní politické elity.

Z analýzy těchto zdrojů vyplývá, že komunální volby 2010 byly přelomové přechodem tábořské ODS do opozice. Druhotně pak objevením dvou nových subjektů na tábořské politické scéně, a to volebního sdružení JINAK! a politické strany TOP09. Nicméně, jak jsme si ukázali, v zastupitelstvu jsou za sdružení JINAK! příslušníci Strany zelených a proto se nedá vyloženě mluvit o novém občanském uskupení vzniklém v reakci na nějaký problém. Šlo spíše o strategický krok ze strany Strany zelených ve snaze o spolupráci s lidmi z občanské společnosti, kteří by jinak pod značkou Zelených působit nechtěli. Lze konstatovat, že ve zkoumaném období v Táboře nedošlo k vážnějším kauzám či problémům, které by zapříčinily větší angažovanost občanů a radikálnější proměnu stávající politické reprezentace.

Dalo by se říci, že zastoupení na tábořském zastupitelstvu je relativně stálé. Politické strany vyjma TOP09 zde působí mnoho let a mají více méně stejnou volební podporu, stejně tak i u lokálního politického hnutí Tábor2020. Tato stabilita s největší pravděpodobností pramení z relativní spokojenosti občanů s tímto zastoupením. Tato stabilita dále dokazuje fakt, že občané na lokální úrovni hledí především na osobnost, její odvedenou práci a morální hodnoty. Jak řekl v rozhovoru starosta Fišer: „(...) aby Vám tady lidi začali důvěřovat, musíte tady trochu zestárnout.“ S poukazem na zmíněnou

kádrovou bídu několika tábořských politických stran (ČSSD, ODS, KSČM), je však nutno dodat, že rovněž ideologický kontext zde stále hraje určitou roli.

Přesun ODS do opozice dokázal, že občané mají možnost a jsou schopni případně prostřednictvím voleb vyjádřit svůj nesouhlas s působením nějaké strany. Jak vyplynulo z rozhovorů, korupce je ve městě spojována pouze se stranou ODS, ale nejedná se o žádné potvrzené kauzy. Ačkoliv v Táboře neproběhl žádný korupční skandál, celková korupční atmosféra české politiky ovlivnila místní obyvatele, kteří následně vyvinuli jakýsi tlak směrem k vedení města, jež se v odpovědi na tento tlak snaží být co nejvíce transparentní. Dle informátorů má v Táboře občanská veřejnost velký vliv. Poukazují do minulosti, kdy proběhlo úspěšné referendum. Dnes občané participují především skrze petice – reakce na omezení jejich pohodlí. Dobrovolně s cílem udělat něco pro město působí především v oblasti kultury. Všeobecně vzato se zdá, že s modernějšími participativními metodami se tu učí zacházet jak radnice, tak i občané. Vedení města ještě zdaleka nezačalo zapojovat občany do rozhodování takovou měrou, jaká by byla pro rozvinutější formu demokracie příhodná. A občané, na druhou stranu, nejsou zvyklí participovat jinak než prostřednictvím voleb. Tábořští občané jsou prozatím zvyklí se projevit pouze ve chvíli, kdy se objeví velký problém, který omezuje jejich pohodlí. K aktivní participaci, ve smyslu dobrovolně se angažovat s cílem zlepšit místní situaci, prozatím spíše nedochází.

Závěrem lze konstatovat, že se v Táboře prosazuje základní demokratický rys formování elit, a to, že je zde přítomna fungující opozice a jak ukázaly poslední komunální volby – dochází ke střídání v držení moci. Dále je zde znatelné demokratické propojení politické a občanské veřejnosti. Občané mají relativně široké participační možnosti, občanská sdružení vstupují do voleb jako politická hnutí a existuje otevřenost místní politiky k občanským iniciativám.

Seznam použité literatury

BALÍK, Stanislav a Michal KUBÁT, 2012. *Teorie a praxe nedemokratických režimů*. 2., přeprac. vyd. Praha: Dokořán, 215 s. Bod. ISBN 978-80-7363-266-3.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK, 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

FRIČ, Pavol a kol., 1999. *Korupce na český způsob*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 302 s. ISBN 80-86103-26-9.

FRIČ, Pavol, Martin NEKOLA a Libor PRUDKÝ, 2005. *Elity a modernizace: průběžná zpráva z výzkumu*. 1. vyd. Praha: UK FSV CESES, 123 s. Studie CESES. Analytik, teoretik, 1/2005. ISBN 80-254-5029-5. - a

FRIČ, Pavol, Martin NEKOLA a Libor PRUDKÝ, 2005. *Veřejnost a elity jako aktéři modernizace*. 1. vyd. Praha: CESES FSV UK, 98 s. Studie CESES. Analytik, teoretik; 9/2005. ISBN 80-254-5053-8. - b

FRIČ, Pavol a kol., 2008. *Vůdcovství českých elit*. Vyd. 1. Praha: Grada, 296 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-2563-5

FRIČ, Pavol a kol., 2011. *Elity v české postsocialistické transformaci (1989-2007)*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 171 s. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky; 8/2011. ISBN 978-80-86729-69-5.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK, 2007. *Demokracie: teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 379 s. Sborníky; sv. č. 9. ISBN 978-80-210-4249-0.

JODL, Miroslav, 1968. *Teorie elity a problém elity: příspěvek k dějinám a problematice politické sociologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 226 s. ISBN 80-85605-94-5.

LINHART, Jiří, ed. VODÁKOVÁ, Alena, ed. a KLENER, Pavel, ed., 1996. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2 sv. ISBN 80-7184-311-3.

MACHONIN, Pavel a Milan TUČEK, 2002. *Zrod a další vývoj nových elit v České republice: (od konce osmdesátých let 20. století do jara 2002)*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociological papers; SP 02: 1. ISBN 80-7330-011-7.

McCLOSKEY, H., 1968. *Political Participation*. In: International Encyclopedia of the Social Sciences. New York: Macmillan.

MÜLLER, Karel B., 2008. *Politická sociologie: [politika a identita v proměnách modernity]*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-380-2.

NEJDL, Pavel a Daniel ČERMÁK, 2007. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 978-80-7330-130-9.

OUTLÝ, Jan a Pavel ŠARADÍN, 2004. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0798-1.

RYŠAVÝ, Dan a Pavel ŠARADÍN, 2010. *Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích*. Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 46(5). ISSN 0038-0288.

SILVERMAN, David, 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar. ISBN 80-551-0904-4.

SKOVAJSA, Marek a kol., 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-681-0.

ŠUBRT, Jiří a kol., 2008. *Soudobá sociologie. II, (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 392 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze; 12. ISBN 978-80-246-1413-7.

ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĎOVÁ a kol., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

TUČEK, Milan a kol., 2006. *České elity po patnácti letech transformace*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 107 s. ISBN 80-7330-084-2.

VANÍČEK, Jiří., 2009. *Lokální politika: distanční studijní opora*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav veřejné správy a regionální politiky, 82 s. ISBN 978-80-7248-558-1.

VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA, 2007. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 374 s. ISBN 978-80-7367-337-6.

VYKOUKAL, Jiří, Miroslav TEJCHMAN a Bohuslav LITERA, 2000. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 860 s. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Archiv NTR : Noviny tábořské radnice [online]. [cit. 15.11.2013].

Dostupné z : <http://www.taborcz.eu/noviny-taborske-radnice/ds-1252>

EZZEDDINE et al., 2010. Etika výzkumu [online prezentace]. Poslední změna 17. 3. 2011 [cit. 2013-09-26]. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz>

JINAK!: web volebního sdružení JINAK! [online]. [cit. 15.11.2013].

Dostupné z : <http://taborjinak.cz/index.php/jinak>

Naše Tábořsko : internetové zpravodajství [online]. [cit. 10.11.2013].

Dostupné z: <http://ceskydomov.cz/tabor/kategorie/hlavni-stranka-tabor>

Táboř: oficiální web města, 2013 [online]. [cit. 26. 9. 2013].

Dostupné z: <http://www.taborcz.eu>

Táboř dnes : internetové zpravodajství z Tábořska [online]. [cit. 10.11.2013].

Dostupné z: <http://tabordnes.cz/>

Táboř 2020 : web politického hnutí Táboř 2020 [online]. [cit. 15.11.2013].

Dostupné z : <http://www.tabor2020.cz/>

Tábořsko : týdeník Tábořsko [online]. [cit. 15.11.2013].

Dostupné z : <http://www.jcted.cz/noviny/archiv/taborsko/>

VAŇKOVÁ, M., 2009. Verbální techniky dotazování [online prezentace]. [cit. 2013-11-08].

Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz>

Přílohy

Příloha č. 1: Osnova pro rozhovory

Otázky pro Jiřího Fišera – Tábor2020

1. Co Vás motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. Proč a kdy vzniklo lokální politické hnutí Tábor2020?
3. V čem vidíte příčinu toho, že je toto hnutí úspěšné?
4. Jak hodnotíte fungování radnice v minulosti?
5. Jak hodnotíte koalici z minulého volebního období (T2020 a ODS)?
6. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
7. Jak byste hodnotil nynější složení zastupitelstva?
8. Co si myslíte o volebním sdružení JINAK!?
9. Pozorujete v poslední době, že by se občané Tábora více angažovali na lokální politice?
10. Je nynější radnice směrem k občanům otevřená?
11. Fungují v Táboře nějaká významná občanská sdružení?
12. S čím občané nejčastěji vystupují?
13. Jakým stylem občané nejčastěji vyjadřují svou nespokojenost?

Otázky pro Martina Jirovského – bývalý člen T2020

1. Co vás osobně motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. Proč jste se stal členem hnutí Tábor2020?
3. Proč v dnešní době již nejste zastupitelem?
4. Tábor2020 má již delší dobu slušné zastoupení v zastupitelstvu, v čem vidíte příčinu toho úspěchu?
5. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
6. Jak byste hodnotil koalici v minulém volebním období (T2020 a ODS)?
7. Proč myslíte, že odešel Jiří Fišer z rady města v roce 2010?
8. Jaké jsou dle vás příčiny úspěchu sdružení JINAK!?
9. Jak hodnotíte fungování nynějšího zastupitelstva?
10. Jak hodnotíte nynější koalici?
11. S čím občané nejčastěji vystupují?
12. Máte pocit, že je radnice vůči občanům otevřená?
13. Jak hodnotíte tábořská občanská sdružení, mají vliv?
 - Čemu přičítáte klid ze strany občanů?
14. Jaká je podle vás účinná cesta, která by zlepšila tábořskou situaci?

Otázky pro JINAK! – Michaela Petrová, Miloš Tuháček

1. Co vás osobně motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. Proč vzniklo politické sdružení JINAK!?
3. V čem vidíte příčinu, že se sdružení JINAK! dostalo do zastupitelstva v roce 2010?
4. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
5. Jak byste hodnotil koalici v minulém volebním období (T2020 a ODS)?
6. Proč myslíte, že Jiří Fišer vystoupil z rady?
7. Proč jste se nestali členy koalice v roce 2010?
8. Máte možnost z opozice prosazovat své cíle?
9. Jak hodnotíte spolupráci s nynějšími zastupiteli?
10. S jakými problémy táborští občané nejčastěji vystupují?
11. Jak hodnotíte aktivitu občanů?
12. Myslíte si, že je tábořská radnice občanům otevřená?
13. Jakou roli, co se týče tábořského politického rozhodování, sehrává zdejší občanská společnost? Má vliv na rozhodování?
14. Jak to hodnotíte celkově vývoj situace v Táboře?

Otázky pro Ladislava Šedivého – KSČM

1. Co Vás motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. V čem vidíte příčinu Vašeho úspěchu (KSČM)?
3. Jaké téma z minulého volebního období pokládáte za důležité?
4. Jak byste hodnotil koalici v minulém volebním období (T2020 a ODS)?
5. Proč myslíte, že Jiří Fišer odešel z rady?
6. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
7. Jak hodnotíte vztahy v rámci zastupitelstva?
8. Jakou roli sehraává zdejší občanská společnost? Má vliv?
 - Je podle vás nynější radnice otevřená?
9. Jak se podle Vás vyvíjí situace v Táboře?

Otázky pro Lenku Horejskovou – TOP09

1. Co Vás motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. Proč si myslíte, že TOP09 uspěla u komunálních voleb 2010?
3. Můžete zhodnotit koalici T2020 a ODS?
4. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
5. Jaký je Váš názor na současnou koalici?
6. Jak hodnotíte aktivitu občanů v Táboře?
7. Myslíte si, že občanská společnost má vliv na rozhodování v Táboře?
8. Je nynější radnice směrem k občanům otevřená?
9. S čím občané nejčastěji vystupují?

Otázky pro Olgu Bastlovou – ČSSD

1. Co Vás motivovalo ke vstupu do lokální politiky?
2. Jak hodnotíte koalici z minulého volebního období (T2020 a ODS)?
3. V komunálních volbách 2010 ztratila ODS vlastně tři zastupitelská místa, ztratila pozici starosty i místo v koalici. Čím si myslíte, že je to zapříčiněné?
4. Proč myslíte, že odešel Jiří Fišer z rady města v roce 2010?
5. Jak byste hodnotila nynější složení zastupitelstva?
6. Jak hodnotíte nynější koalici?
7. Je nynější radnice směrem k občanům otevřená?
8. Jak hodnotíte aktivitu občanů?
9. S čím občané nejvíce vystupují?

Příloha č. 2: CD s přepisy všech rozhovorů